UNIVERSAL
LIBRARY
OU_204934
UNIVERSAL
LIBRARY

తప్పనిసరి

మోలియర్

"మోలియర్" ఒక ఫ్రెంచికవి; నాటకకారుడు; నటుడు. అతని పుట్టుక 1622; మరణము 1673. హాస్యరస ప్రపంచంలో అతనిది పెద్దపేరు. అతడు సుమారుగుముప్ఫై ప్రదర్శనాలు వ్రాశాడు. అతని కథాసందర్భం అపూర్వం; చమత్కారం అఖండం; అనుభవం అపారం; భాషాజ్ఞానం అద్వితీయం; హేళన తీవ్రం. "అప్పుడు" తన దేశంలో ఉండే సంఘముయొక్క దురాచారాలున్నూ, వ్యక్తులయొక్క అవగుణాలున్నూ, అతడు పరిహసించి వ్రాసినా, శాశ్వతత్వం ఇచ్చే లక్షణాలు కొన్ని అతని రచనలో ఉండడం వల్లే, నేటి వరకూ అతని ప్రదర్శనాలు అన్యదేశీయుల్ని కూడా ఆకర్షిస్తున్నాయి. ఈ ప్రదర్శనాల్లో ఉన్న విశేషాలు ఆ మోలియర్ వి; దోషాలు అనువాదకులవి. అట్లా ఒప్పుకోవడమే అనువాదకుల యొక్క ధర్మం.

తప్పనిసరి

["మోలియర్" రచియించిన ప్రహసనాలలో ఒక ప్రహసనానికి ఇది అనుసరణం, చాలా భాగం అనువాదం. ఇది 27-8-30 తారీఖున, ఆర్ట్సుకాలేజీలో, ఒక సమావేశ సందర్భంలో మొదటిసారి ప్రదర్శించారు.]

పాత్రలు.

1. శానయ్య—తప్పనిసరి వైద్యుడు
2. వనమయ్య—మధ్యవర్తి
3. జాలయ్య—గృహస్థు
4. చలమయ్య } జాలయ్య నౌకర్లు
5. చింతయ్య } జాలయ్య నౌకర్లు
6. కాశీ—లలితకి ప్రియుడు.
7. మరకమ్మ—శానయ్య భార్య
8. లలిత—జాలయ్య కూతురు

పాత్రధారులు.

1. శానయ్య—పాలగుమ్మి వీరభద్రేశ్వరరావు
2. వనమయ్య—మంగిపూడి మందేశ్వర రావు
3. జాలయ్య—ఆచంట వెంకటసుబ్బారాయుడు
4. చలమయ్య—ముగ్గిరాల సత్యనారాయణరావు
5. చింతయ్య—పుచ్చా పూర్ణానందం
6. కాశీ—టి. వి. చలపతిరావు
7. మరకమ్మ—మద్దూరి శ్రీరామమూర్తి
8. లలిత—టి. వి. కృష్ణరావు

1వ రంగం

[శానయ్యా మరకమ్మలు రంగముమీదకి దెబ్బలాటలో రావాలి]

శానయ్య—తెలిసిందా! మనదగ్గిర అల్లాంటివి చేపవ్! అనవలిసింది నేను, వినవలిసింది నువ్వు.

మరకమ్మ—ఇదిగో చెబుతున్నాను. నాయిష్టంవచ్చినట్లు నువ్వుఉండాలి. కోరికోరి నేను నిన్నుకట్టుగుంటూ నీరాలు గాయి చేష్టలు అనుభవించడానికి కాదు.

శానయ్య—స్త్రైణమా! పెళ్ళాంఅనేపదార్థాన్ని కలిగి ఉండడంలో ఎంతబాధ పెట్టిరివినా! అందుకనే పెద్దలన్నారు—స్త్రీ అనే టటువంటి శక్తికంటె శాకినీఢాకినీలు నయం అని!

మరకమ్మ—పెద్దమనుష్యులమాట పట్టుగుని ఈచిన్నజ్ఞాని ఏం ఊరేగుతున్నారండి!

శానయ్య—జ్ఞానిఅంటే! కాకపోవడమేం? రోజులు బాగుండక వర్తమానకాలంలో కష్టాలు కొట్టుగుంటే ఏమన్నాను! ఈప్రస్తుతం కష్టాలు కొట్టేవాళ్ళల్లో, ఈ భూప్రపంచంలో నాతో సరిసమానంగా దేన్నిగురించి అయినా సరే వాదించగల చవటనిగాని, నాకుమల్లే ఒక గొప్పగాయకుడి దగ్గిర ఆరేళ్ళపాటు శృతివేసిన సన్యాసిని గాని, మాటలు ఇంకా రాకుండానే సంస్కృతం యావత్తూ అప్పగించగల దద్దమ్మని గాని, చూపించు! సవాల్! మీసం మీద చెయ్యి!

మరకమ్మ—ఇదేం ఘోరణమ్మా! ఏదేనా జాడ్యమేమో!

శానయ్య—ఓసి నీకు జాడ్యం రానూ! మరకమ్మ పని పహిలాపచ్చీస్ గా ఉందే!

మరకమ్మ—'సరే' అని నేనీ పెళ్ళికి ఒప్పుకున్నది, ఎంత పాపిష్టి గడియో కదా!

శానయ్య—ఇల్లా నా నాశనానికోసం నాచేత ఒప్పించిన ముసిలివాడు ఎంత పాపిష్టి కుంకో గద!

మరకమ్మ—మన పెళ్ళి గురించి నువ్విల్లా ఎందుకు ఏడుస్తావు? నేను పెళ్ళాంగా దొరకినందుకు నువ్వు ఆపరమేశ్వరుడికి అనవరతం మొక్కుతూండొద్దూ! నాలాంటి పెళ్ళానికి భర్తగా ఉండేటందుకు నీకు అర్హత ఎక్కడేనా ఉండేడిసింది అసలు? ఆలోచించి చూసుకో!

శానయ్య—అవును, సరే, నువ్వన్నట్టు! నువ్వు నాకు ఎక్కడలేని గౌరవం తెప్పించావు! పెళ్ళినాడే నాకు కడుపు నిండిపోయింది. అయ్యో! బతుకు! నన్నాట్టే కదపకు, ఈ మాటా ఆమాటా రేగచ్చు! మరి...

మరకమ్మ—మరి! ఏమిటి నువ్వనబోయేది?

శానయ్య—చాల్లేస్తూ! ఆగు. నాకు తెలిసిందేదో నాకు తెలుసు. వెనక నువ్వు చేసిన పూజాఫలమే నేను నీకు పట్టుపడడం.

మరకమ్మ—నువ్వు నాకు దొరకడం నాఅదృష్టం పండడం వల్లా? నీ పిండం! చిప్పాదొప్పా చేతికి తెచ్చావ్, పోకిరీవి,

దగాకోరువి, లుచ్ఛావి, నా ఆస్తియావత్తూ తినేశావ్!

శానయ్య—శుద్ధఅబద్ధం, శుద్ధఅబద్ధం. నీఆస్తి తిన్లేదు. ఇది చేశాను (బొటనవేలు నోటికేసి చూపిస్తాడు.)

మరకమ్మ—ఇంతింత వొస్తున్నే అమ్మకానికి పెట్టి ఇల్లంతా ఒకడకి తెచ్చావ్!

శానయ్య—దాసినే ఉన్నదాల్లో సద్దుకోడం అంటారు.

మరకమ్మ—చెప్పుగుంటే సిగ్గు, (హావ్వా) పడుకునే మంచం కుక్కికూడా అమ్మేశావ్!

శానయ్య—పోనీ, నువ్వు పెంకరాశే లేవమ్మ!

మరకమ్మ—చివరికి కొంపలో పూరికపుడకంతేనా లేకుండాచేసి,...

శానయ్య—పోనీ, ఎక్కడికేనా వెళ్ళడానికీ దానికీ, తేలిగ్గా ఉంటుంది!

మరకమ్మ—అహోరాత్రాలు తెగతాగుడు, పేక జూదం!

శానయ్య—విచారం అనేది మనస్సుకి తెలికుండాను!

మరకమ్మ—ఇంట్లో ఎటుచూసినా పిల్లలుగదా, ఏమిటి దరి? వీళ్ళని ఏం జెయ్యను?

శానయ్య—ఆలోచనెందుకు, ఏదో ఓటి చెయ్!

మరకమ్మ—నెత్తిమీద నలుగురు పిల్లలున్నారు!

శానయ్య—దింపి నేలమీద నుంచోపెట్టు, పోనీ!

మరకమ్మ—అస్తమానం వాళ్ళు అన్నంకోసం రాగాలే!

శానయ్య—అన్నం అడిగినప్పుడల్లా అట్టు తిరగేస్తూంటు. అదిగో పొన్నుకర్ర. ఇంటు నేను పూర్తిగా తినేసి తాగేసిన తరవాత, మిగిలిందాన్లో మీాగడున్నానని, అంతా జుత్తి వదిలిసిందే, నే నడ్డన్నానా?

మరకమ్మ—కాలం ఎప్పుడూ ఓమోస్తనుగానే ఉండదోయ్, తాగుబోతు సన్యాసి!

శానయ్య—ఒసేవ్, పెళ్లాం, నువ్వు కొంచెం జోరు తగ్గాలి; తగ్గించు.

మరకమ్మ—నీ దుశ్చేష్టలూ దౌర్జన్యాలూ నేను పడాలనా, నీ నాటు!

శానయ్య—కోపం అట్టేముదరనీయకు, ప్రేయసీ!

మరకమ్మ—నీ నర్మం నువ్వు ఆచరించడం లేదు. నీకు స్మారకం లేదు. నిన్ను స్వగృహాలోకి దింపడం నాకు తెలియదనే నీ ఊహా?

శానయ్య—ప్రియభార్యా! నాకూ కోపం అనేది ఉండక పోదు, గాని తగలెయ్యా! పైపెచ్చు, జబ్బు మెత్తిరిగి ఉంది.

మరకమ్మ—ఈ బెదిరింపులు ఎరుగుదుం!

శానయ్య—ఓసి చిట్టీపొట్టీ! చిలకలకొలికీ! నీ వీపు చిటచిటలాడు తోందా?

మరకమ్మ—నువ్వంటే నాకు చీమంతైనా భయంలేదు. కనబడుతోందిగా!

శానయ్య—హా ప్రియురాలా, అర్ధాంగీ! దెబ్బలు నా సొమ్ము. అట్లాంటి నా దెబ్బల సొమ్ము తిరిగి నాకు ఋణపడి ఉండాలనా నీ తొందర!

మరకమ్మ—ఈ మాటలకి నేను జడుస్తానా?

శానయ్య—నా కోర్కెల పంటా! నీ కణతమీద ఒక్కటి ప్రయోగించడానికి అనుజ్ఞ?

మరకమ్మ—తాగుబోతా!

శానయ్య—తంతాను!

మరకమ్మ—సారాపీపా!

శానయ్య—చావగొడతాను

మరకమ్మ—దరిద్రగొట్టా!

శానయ్య—చితకకొట్టేను గనక!

మరకమ్మ—నామిత్రద్రోహీ, దాబులాపా, దగాకోర్, పిరికి పందా! అభాంద్రా! ఛాటీ! టోపీదార్!

శానయ్య—అయితే సరకు కావాలి (కర్రతో పెళ్ళాన్ని బాదుతాడు.)

మరకమ్మ—(గోల పెడుతూ) అయ్యో! అయ్యో!

శానయ్య—నాలిక కట్టడానికి గత్యంతరం లేకపోతే చావనా మరి?

(చెయ్యిచాచి, ఆగమని సంజ్ఞచేస్తూ వనమయ్య వస్తాడు.)

వనమయ్య—ఆగాలి! తగ్గాలి! ఉండాలి! మనిషివా దున్నపోతువా? ఎవడు చెప్పాడయ్యా నీకు? ఎవడేనా నవ్వి

పోయేను గనక. సెబాసు! ఛీ! ఛీ! ఇల్లానుటయ్యా పెళ్ళాన్ని చావగొట్టడం!

మరకమ్మ—(నడుము మీద చేతులు పెట్టుకుని, నిదానించి, పక్క చూపులు చూస్తూ, వనమయ్యని వెక్కి తరిమి, నవ్వించి, చివరికి ఆఖర్న ఒక్క చెంపకాయ వేసి)

ఒకవేళ నన్ను కొట్టగలిందానికు, ఆయన్ను నేనే ప్రార్థించి ఉంటే అప్పుడు? అప్పుడేమంటావు, వనమయ్యా!

వనమయ్య—(తెలితెస్తూ) ఓహో! అల్లా అయితే మంచిదే, ముఖమ్మాటమే మంచిది!

మరకమ్మ—ఇక్కడ నీ పోరి ఏముంది?

వనమయ్య—తెలిసింది, బుగ్గ కొక్కున నాదే.

మరకమ్మ—నిచ్చుతగ్గు వాడమ్మలాగ, వేరు చెప్పుకొచ్చావు, మొగుళ్ళు పెళ్ళాన్ని ఇష్టం వచ్చినట్టు చావగొట్టుకోకుండా?

వనమయ్య—నేను నిష్కర్షిస్తానులే, అమ్మా!

మరకమ్మ—నీ సమాధానం ఏమిటో చెబుదూ!

వనమయ్య—సమాధానం ఏముంది ఇహ, నా శ్రాద్ధం.

మరకమ్మ—నాటకంలో పుడకలా అడ్డొచ్చావు గాని, సిన హాకేమిటిల్లా రావడానికి?

వనమయ్య—ఏమీ లేదు.

మరకమ్మ—ఈ పాటి నీ పని నవ్వుచూసుకో,

వనమయ్య—ఇంకేముంది మాట్లాడానికి.

సారకమ్మ—నేను దెబ్బలు తింటాను. నాయిష్టం.

(అది మీదిమీదికి నడుస్తుంది)

వనమయ్య—విక్షేపంలా ఉందమ్మా. తిను.

సారకమ్మ—అల్లాంటప్పుడు నీ కేం నెప్పి?

వనమయ్య—నిజమే నమ్మా.

సారకమ్మ—అనవసరపు సందర్భాల్లో ఎప్పుడూ ఇల్లానవ్వి ఒడకు యొద్దు ఎద్దు స్వభావం!

(అదిమళ్ళి ఇంకోటి దవడమీద తగిలిస్తుంది. అతను శానయ్యదగ్గరికి పడతాడు)

వనమయ్య—ఏమండోయ్!

శానయ్య—ఫీ అవతలకి పో.

వనమయ్య—ఇదేం!

శానయ్య—ఓరి! పోరా

వనమయ్య—ఒక్కమాట

శానయ్య—ఒక్క దెబ్బ (అది విసిగెత్తి చివరకి వనమయ్యని కర్రతో ఒక్క పీస్తాడు.)

వనమయ్య—(కన్నాంపెడుతూ) బాబూ! మనసార్తిగా కోరుతున్నాను, నా అపరాధం క్షమించు. కానీ, నీ భార్యని ఇంకా చావగొట్టి చెప్పలుయియ్, కావలిస్తే నేనుకూడా ఓభుజం వేస్తాను.

శానయ్య—అక్కర్లేదు.

వనమయ్య—(దీర్ఘంగా) అబ్బా! అవి మళ్లీ వల్లకాదేం!

శానయ్య—నా యిష్టం వస్తే నే కొడతాను. నా యిష్టం కానప్పుడు నేను కొట్టను.

వనమయ్య—బాగుంది, నాయనా, బాగుం .

శానయ్య—అది నా పెళ్లాం. అవునా? లేక నీతే నీ పెళ్లామా?

వనమయ్య—అయ్యో! ఛ ఛ! నిస్సందేహంగా! ఇదోటా?

శానయ్య—నన్ను అంతు పెట్టటానికి నువ్వెవడవ్?

వనమయ్య—ఆలా గేమంటే!

శానయ్య—నీసాయం నాకొద్దు.

వనమయ్య—సం భాగే, అల్లా నే కాని.

శానయ్య—ఇంకోళ్ల వ్యాపారంలో ఎప్పుడూ వేళ్లా లుడుంగున జొరి డతా.

వనమయ్య—చిత్తం.

శానయ్య—ఈపటి దయచెయ్యుమరి.

(అని కర్రెత్తి వేస్తాడు. వనమయ్యని పంపేసి తిరిగి పెళ్లాం దగ్గిరికి వచ్చి చెయ్యి పట్టుకోబోతాడు) ఇక చాలు గాని, సంధి చేసుకుందాం.

ఒసే! ఓమ పిల్లా పాపం! సైయ్యో! ఆటూపీటా చిల్లగోర్!

మరకమ్మ—నిజమేపాపం. సంధి చేసుగోవలిసిందే, చావగొడుతున్నావుగనక!

శానయ్య—దానికేమిటి పోదూ! ఏదీ, చేతులు!

మరకమ్మ—నేను ఇవ్వను.

శానయ్య—ఇవ్వవ్ ?

మరకమ్మ—ఇవ్వను.

శానయ్య—నా చక్కరబోనాన్ని !

మరకమ్మ—అయినా సరే, ఇవ్వను.

శానయ్య—అబ్బ ! రమ్మంటేనూ !

మరకమ్మ—ఒక్కనాటికి ఇవ్వను.

శానయ్య—ఇయ్యి. ఒకటోసార్, రెండోసార్, . . .ఏం ? మూడోసార్......దోబుచ్చి ! (అని కళ్లు చేత్తో మూసుకుంటాడు.)

మరకమ్మ—నేనివ్వను. నాకు కోపంగా ఉండాలనుంది.

శానయ్య—అబ్బ, రద్దూ ! ఇటులో [illegible]. రా ! రావే !

మరకమ్మ—పోనూ !

శానయ్య—చేతులు ఇమ్మంటూంటే !

మరకమ్మ—నన్ను పెట్టిన మాతనకి !

శానయ్య—సరేనే. అంతమట్టుకునస్తే, కోరుతున్నాను. క్షమించు, చెయ్యి ఏదీ !

మరకమ్మ—సరే. క్షమించాను. (తనలో) ఇంతకి ఇంతా ముట్టచెప్పి తీరాలి.

శానయ్య—ఇది ఓలెక్కటే నెత్తిదాన ! ఇవి స్వల్పాలు. అడపాతడపా కర్రదెబ్బలు పడుతూంటేనే గాని, జనానికి అన్యోన్యప్రేమ అతిశయించదు. మరివెడతా ! ఈవేళ అడివి

యావత్తూ మరింటోనే ఉంటుంది. (ఎడమకి వెడతాడు.)

మరకమ్మ—(ఎడమవేపుకే తిరిగిఉండి వెనక్కినడుస్తుంది. కుడివేపుకి ముఖంపెట్టి వెనక్కినడుస్తూ చలమయ్య, చింతయ్యలు ఉంటారు. మరకమ్మ వారినితాకి)

మరకమ్మ—క్షమించాలి. ఏదో పరధ్యానంగాఉన్నాను. ఓ విషయంగురించి తలకాయ బద్దలుకొట్టుగుంటున్నాను.

చలమయ్య—మాగోడవ మాది. మేమూ ఓ విషయం గురించి బుర్రకాయ బద్దలుచేసుగుంటున్నాం. అది రైటైతే, ఎంతేనాఉంది బహుమతీ!

మరకమ్మ—నాకేమన్నా తెలుస్తుందేమో చెబుతారా?

చలమయ్య—చెప్పకేం, వినండి. మీకు తెలియచ్చు కూడాను. మాకు, మాంచి తెలివిగల డాక్టరు కావలి స్తొచ్చాడు. మా యజమానికూతురికి నోరు పడిపోయింది. వైద్యాలంతా చూడ్డం, మందులన్నీ పొయ్యడం, సూదులెట్టి కుట్టడం అన్నీ అయ్యాయి. జివ్వా రాలేదు. పెద్దవైద్యా లన్నీ అబ్బున్నాయి గనుక ఏదేనా గోసాయి చిట్కాలవల్ల కుదురుతుందేమో అని చూస్తున్నాం.

మరకమ్మ...(తనలో) మా ఆయనకి బాకీ తీర్చడానికి మంచిఎత్తు దొరికింది. (పైకి) సరిగ్గా అడగవలసిన మనిషినే అడిగారు. ఈ ప్రాంతాన్నే ఒక అద్భుత ప్రజ్ఞగల డాక్టరు ఉన్నారు. వారు ఏ కేసేనాసరే పడతారు.

చలమయ్య—ఎక్కడున్నారో చెప్పి పుణ్యం కట్టుగుందూ!

మరకమ్మ—ఈపక్క అడవిలో వారిప్పుడు విలాసార్థం లీలగా పుడకలు కొడుతూంటారు.

చలమయ్య—ఆయన చెట్లకికూడా వైద్యం చేస్తాడు గావున్నా చింతయ్యా!

చింతయ్య—నుకేగా వున్నా, చలమయ్యా! (మరకమ్మతో) అల్లా కొట్టడం ఏమున్నా వనమూలికలకోసమూ ఏమిటమ్మా?

మరకమ్మ—ఆయన చాలా అద్భుతుడు. ఆయన చర్యలసాధారణం, చిత్రం, విస్తృతంగా కూడా ఉంటాయి. అతను అనేకతడవలగా వేషం వేస్తాడు, అజ్ఞానం నటిస్తాడు. అసలు జ్ఞానం కప్పెట్టుఉంటాడు, భగవత్తుడిచ్చిన వైద్యప్రజ్ఞ ఎక్కడో పాతరవేసేసి వచ్చినట్టు కనిపించడం అతనికి సరదా.

చలమయ్య—గొప్పవాళ్ళందరికీ ఇదే రోగం! ఒక్కొక్కడికి ఒక్కొక్క పిచ్చి. పాండిత్యం గట్టిపడడానికి వేపకాయంత వెర్రికూడా టంకం పట్టేట్టు పడాలి కాబోలు!

మరకమ్మ—ఈయన వెర్రిఉండే, అది మీరనుకునే దాని కంటె పెద్దసైజు. ఒక్కొక్కప్పుడు మొత్తగా తన్నితేనేగాని తన వైద్యప్రజ్ఞ తనే ఒప్పుగోడు. అతడు మరీ వెర్రికళగా ఉంటే, మీరిద్దరూకూడా చెరోపాన్ను కర్రాపుచ్చుకుని వాడిని సున్నంలోకి ఎముకలేకుండా బాజాయిస్తే గాని, ఆయన మనస్సులో ఉన్నది కక్కడు. ఆయనతో మాకు ఏమన్నా పనుంటే, మేం అంతే చేస్తూంటాం!

చింతయ్య—ఇదేంసరదా, ఎక్కడో చవటకంలాఉన్నాడే?

మరకమ్మ—ఏమో! ఉన్నసంగతేనే. అసలు దానితీరింతెరవాత వైద్యంలో మరి ఏముగు!

చలమయ్య—అతని పేరు?

మరకమ్మ—శానమ్మ! నల్లటి చొక్కా, తెల్లటి పాగా ఉంటాయి.

చింతయ్య—మొట్టుకి పెట్టివాడేనా?

మరకమ్మ—మామూలు వైద్యమంతా పదిమి విడిచి వెళ్లిం తరవాత, ఒకాదిక్షి శ్రుశాంతానికి ఆ కెక్కగాడింగో, ఈయన ఎదురుపడి, ఏదో అనును, ఒక్క బొట్టు పదిమి మీద వేసేసరికి, ఆవిడ లేచి గబగబ వ్యవహారంతా చూసెళ్ళింది.

చలమయ్య—ఓహో! మొహం ఈస్వా! గట్టివాడే!

మరకమ్మ—ఓ సన్యాసి ఉద్యోగి అబ్బాయి గోపురం మీదించి కింద పడి కాళ్ళూ, చేతులూ, నడుమూ, పళ్ళూ విరుచుకుని ముక్కలయిపోయిన దరిమిలాని ఇతను వెళ్లి ఏదో తైలం మర్దించుదాం అని సీసా తీస్తూంటేగానే, ఆ అబ్బాయి అతుక్కుని మన్మథుడిలా అయిపోయి, లేచి పోయాడు.

చలమయ్య—ఏవి కిల్లి తగిలెవ్వా!

చింతయ్య—వీరు అల్లా అయితే సకల ప్రపంచరోగ నివారకులా!

మరకమ్మ—నిప్పు శం.

చింతయ్య—అయినే కావాలి మాకు.

మరకమ్మ—అంతస పెట్టికళ కైటు చెయ్యడానికి నేను మీతో

చెప్పింది మరవకండి, వెళ్ళండి.

చలమయ్య—సరేలే. జడితప్రయోగం తప్ప ఎందో ద అక్కర్లేనప్పుడు మాదే రాజ్యం. సెలవ్ మరి!

[మరకమ్మ కుడి వేపుకి నిష్క్రమిస్తుంది. చలమయ్య, చింతయ్యలు ఎడమ వేపుకి నిష్క్రమించాలి] (తెర)

2 వ రం గ ం

(ఎడమనుంచి శానయ్య న, స, వ అంకారాలతీస్తూవచ్చి, గొడ్డలి కింద పడేసి, నుదుటి మీద చెమట తుడుచుకుని, కూర్చుని జేబులోంచి సీసా తీయబోతాడు. ఎడమనుంచి వచ్చి, చలమయ్య, చింతయ్యలు కుడి వేపుకి నడిచి, పొంచినూస్తారు.)

శానయ్య—ఈ శ్రమకి ఓ చుక్క వడితే గానికిట్టదు (అని నవ్వు మొహంతో, తల పంకిస్తూ, సీసాని ముద్దులు పెట్టుకుంటూ ఉంటాడు. "భడవా, వెధవవేషా లేస్తావ్, నాదగ్గిరా!" అంటూ సీసాని నవ్వుతూ కోప్పడతాడు)

చలమయ్య—వీడే!

చింతయ్య—మొదటి పీడు తగిలాడు మనకి! నయమే!

చలమయ్య—ఇంకా దగ్గిరికి వెడదాం.

చింతయ్య—అదుగో వల్లచొక్కా, తెల్లపాగా! మూడు మూర్తులా వీడే.

(చింతయ్య వెళ్ళి సాష్టాంగపడతాడు. వాడు సీసాతస్క రిస్తాడేమో అని శానయ్య తన సీసా అవతలవేపున దాచు

గుంటాడు. ఆవేళ్ళకొచ్చి చలమయ్యా సాష్టాంగపడతాడు. శానయ్య సీసా కోటులో దాచుకుంటాడు.)

చలమయ్య—మీ పేరు శానయ్యగారు కాదండీ?

శానయ్య—ఏమంటారేం (అని లేస్తాడు.)

చలమయ్య—మీ పేరు శానయ్యగారేనా అని.

శానయ్య—(వాళ్ళ ముఖాలు పరకాయించి) అవనూ అవును, కానూ కాదు. అతనితో మీ కేంపనో దాన్నిబట్టి ఉంటుంది.

చలమయ్య—అతనికి మేం గొప్ప ఉపకారం చెయ్యాలి.

శానయ్య—అల్లా అయితే, నేను శానయ్యని.

చలమయ్య—మిమ్మల్ని కలుసుకోడంవల్ల నేను సుదినం. మాకు కొంచెం సాయం కావలిసి వచ్చాం. మీదగ్గిర కవస్త్రపని జరుగుతుందని విన్నాం.

శానయ్య—ప్రస్తుతం నాది కట్టెల వ్యాపారం! స్వల్పం! కట్టెలతో సంబంధించిన ఏదేనా అయితే చూస్తాను.

చలమయ్య—కూరుస్తూ కూర్చోండి.

చింతయ్య—సావకాశంగా దయచెయ్యండి.

శానయ్య—ఏమిటీ వేళ్ళ గాఢ! (కూర్చుంటాడు.)

చలమయ్య—మేం మీదగ్గిరికి రావడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. జ్ఞానం దగ్గిరికి ప్రపంచం పరుగెడుతుంది. మీ అఖండప్రజ్ఞ గురించి మాకు తెలిసింది.

శానయ్య—ఏదేనా సరే, పేళ్ళు వెయ్యడంలో నాఅంత

ముండా నాచుట్టేదండి. రాజులకి ఎందుకు!

చలమయ్య—ఆమాట కాదండీ, బాబూ.

శా[illegible]య్య—నేను ఒట్లు దాచుకోను, నేనుచేసినది [illegible] నచ్చుతుంది

చలమయ్య—నేను [illegible]గాని [illegible]స్తా (అని చింతలయ్య కేసి చూస్తాడు)

శా[illegible]య్య—[illegible]గా నేను [illegible] ఇస్తాను.

చలమయ్య—[illegible] అనండి.

శా[illegible]య్య—[illegible], నేను అంతకే [illegible]..

చలమయ్య—మాకేమీ [illegible] తెలియదు.

శా[illegible]య్య—[illegible] తెలిస్తే[illegible]! [illegible]

[illegible].

చలమయ్య—[illegible] అనుకొంటున్నాను.

శా[illegible]య్య—[illegible]లా? నేను [illegible] అమ్మనే అన్నాను.

చలమయ్య—విషయం తప్పించి మాట్లాడదాం.

శా[illegible]య్య—కావలిస్తే మరోచోట కొనుక్కోండి. ఎక్కడ చూసినా కరవేగా, ఇప్పుడు!

చలమయ్య—మహాప్రభూ! ఆ ప్రసంగం చాలు.

శా[illegible]య్య—ఆఖరికి రోజీ తక్కువయినా సరే, నాకట్టెలు నేను [illegible]స్తేఅమ్మను (అని కోప్పడతాడు.)

చలమయ్య—వడిశారుగాని చెబుదుమా!

శానయ్య—అంతా ఇచ్చి తీరాలండీ. నాదేమీ దోపిడీ ధరం కాదు.

చలమయ్య—ఎందుకు గాని, అసలింతకీ [illegible]? [illegible] ఎంతో ప్రజ్ఞ, ఎంతో వైదుష్యం, ఎంతో పని! అంతా మూల్యం పుచ్చుకున్నారు.

శానయ్య—(శంకరుతో) [illegible]

చలమయ్య—[illegible] నావికండి.

శానయ్య—ఏమిట్రా అదీ!

చింతయ్య—ఈ బూకా యింపు ఇక్కడ సాగదు. మాకు తెలిసింది సంగతి.

శానయ్య—నే నేం గడుపుకుంటున్నాన్రా, పిచ్చి వాళ్ళంగారా!

చలమయ్య—మీరంతా గొప్ప వైద్యశిఖామణులు!

శానయ్య—ఛీ, పోండి. నేను వెనకా వైద్యుణ్ణికాను, ఇప్పుడూ కాదు.

చలమయ్య—(పక్కవాడితో) అంగోరోగ్య విస్పైత్యకళ! (పైకి) సత్యం కప్పెట్టినా బాబూ గ్రంథంచాలామట్టుకి వెలుతుంది.

శానయ్య—చాలామట్టుకి అంటే?

చలమయ్య—మాకే విచారం వేసేస్తున్న మంచేసిందాకా.

శానయ్య—మీ నాన్న మీద చెయ్యండి ఒట్టు. నేను వైద్యుణ్ణికాను. నాకు వైద్యం అంటే తెలియదు.

చలమయ్య—(పక్కవాడితో) ఫీజికి ఓ మోతాదు ఇవ్వాలి.

(పైకి) ఆఖరుసారి అడుగుతున్నాం. ఉన్నసంగతి అనెయ్యండి.

శానయ్య—అయ్యలారా, వెయ్యేల? నేను వైద్యుణ్ణి కాను.

చలమయ్య—కావ్రా?

శానయ్య—కాను.

చింతయ్య—వైద్యుడివే కావ్రా?

శానయ్య—కానయ్యా, మహాప్రభూ!

చలమయ్య—సరే, నీ రాతంతే.

(వాళ్ళిద్దరూ కర్రలుచ్చుకుని అతణ్ణి బాదుస్తారు.)

శానయ్య—అల్లాగంటే సరేరా, మీరు మహానుభావులండా, ఆగండిరా! వైద్యుణ్ణే!

చలమయ్య—నాచేత ఎందుకింత దౌష్ట్యం చేయించడం?

శానయ్య—అయితేనేం, మీరిద్దరూ కూడా వెర్రి పిచుకల్లా ఉన్నారేం? నేను వైద్యుణ్ణి అంటానేం.

చింతయ్య—మళ్ళీ మొదటికొచ్చావు? వైద్యుడివి కావు?

శానయ్య—వైద్యుణ్ణేమిటి మీ పిండాకూడు!

(వాళ్ళు మళ్ళీ బాదుతారు)

ఆగండి, బాబులారా ఆగండి. మీకోరిక ప్రకారం, నేను వైద్యుణ్ణే, అస్త్రవైద్యుణ్ణే, శస్త్రవైద్యుణ్ణే, ఇంకా కావలిస్తే భూతవైద్యుణ్ణే, మీచిత్తం! బుర్రచితకపొడుస్తుంటే ఎందుకైనా ఒప్పుకోవాలి.

చలమయ్య—తమరిప్పుడు ప్రజల్లో పడ్డందుకు ఆనందమవుతోంది.

శాస్త్రయ్య—మీరు నన్ను క్షమించాలి.

చింతయ్య—మిమ్మల్ని మేం చావగొట్టినందుకు ఏమీ అనుకోకండి.

శాస్త్రయ్య—సరే గాని, నేను వైద్యుణ్ణే? సందేహం లేదంటారా?

చింతయ్య—నిజమేనండి.

శాస్త్రయ్య—నిజంగా?

చలమయ్య—ముమ్మాటికీ.

శాస్త్రయ్య—నాకే తెలియదే?

చలమయ్య—మీఅంత వైద్యుడు భూమిమీద లేడు. ఆకాశంలో మనుష్యులే లేరు.

శాస్త్రయ్య—ఆహాహా!

చింతయ్య—తమరు చెప్పన్ని రోగాలూ కుదిర్చారు!

శాస్త్రయ్య—(నవ్వుతూ) ఓరి నాయిల్లు బంగారంగానూ!

చలమయ్య—ఈమధ్య ఒక ఆవిడ చచ్చిపోయిన ఆరు గంటలకి స్మశానానికి తీసికెళుతూంటే ఆవిడ పెదిమమీద ఒక్క చుక్క వేసి లేవదీశారు.

శాస్త్రయ్య—(ముక్కుమీద వేలుతో) ఓరి నే చచ్చిపోనూ!

చింతయ్య—పన్నెండేళ్ళ పిల్లవాడు గోపురం మీంచి పడి ఒళ్ళంతా పొడుం పొడుంకాగా, తైలంరాచి వాడి శరీరం అతికేశారు

శాస్త్రయ్య—ఓరి నన్ను పాతెయ్యా!

చలమయ్య—ఇక మాతో రండి. మీకు ముష్టిలేనంత ధనం మీకొస్తుంది.

శానయ్య—నాకు కావలసినంతానా?

చలమయ్య—ఓ.

శానయ్య—అల్లా అయితే నేను గొప్ప వైద్యుణ్ణే! (కొంచెం నిదానించి, చూపుడువేలు ఝాడించి టక్కున పంచి) ఇంతా లోకువ మరిచాను. ఇప్పటికిప్పుడు స్వర్గానికి వస్తాను. ఏం చెయ్యాలి ఇప్పుడు? ఎక్కడికి వెళ్ళాలి?

చలమయ్య—మాతో వస్తేసరి, మేమే లాక్కెడతాం. ఓ అమ్మాయికి మాటపోయిందట. ఆవిణ్ణి చూడాలి.

శానయ్య—నాకర్మం కాలా, నాకా రోగం తెలియదే!

చలమయ్య—(పక్కవాడితో) వీడికి కాస్త చమత్కరిస్తూండడం ఇష్టం (పైకి) రండిస్వామీ!

శానయ్య—వైద్యుడినుస్తారు లేం దే?

చలమయ్య—మేం ఇస్తాం నడవండి!

(అంతా కుడివేపుకి నిష్క్రమిస్తారు. శానయ్య దర్జాగా, పెద్దపెద్ద అంగలతో, చేతులు ఊగిస్తూ, నిదానంగా ముందు నడుస్తాడు)

3వ రంగం

(జాలయ్య ఇల్లు. జాలయ్య ఇటూ అటూ తిరుగుతూ ఉంటాడు. కుడివేపునించి చలమయ్య చింతయ్యలు ధూకుడుగా వస్తారు)

చలమయ్య—అయ్యా, సిద్ధంగా ఉండండి, డాక్టరుగారు వస్తున్నారు. భూమిమీద అంతగొప్పవాడు లేడు.

చింతయ్య—నిజం డాక్టర్లు ఇక బల్లలు తీసెయ్యాలండి. ఇకను చప్పుడు వాళ్ళనే వేయిస్తాను.

చలమయ్య—మరేనండి, కాకపోతే, ఇతగానికి కొద్దిగా వైద్యకళాశాస్త్రం వచ్చు.

చింతయ్య—అదో టీనూ, పైగా, ఆయన అప్పుడప్పుడు చిన్న చిన్న చమత్కారాలు చూపిస్తారు. అవి చూపించినప్పుడు ఆయన తలకాయలో ఏదో సీల కాస్త వదులైందా అనిపిస్తుంది.

చలమయ్య—అవి పైమాటలుగాని, పునాది కట్టుదిట్టం ఆయనకి విశేషంగా ఉందండి అయ్యో, వచ్చారు.

(శాస్త్రయ్య కుడివేపునుంచి నిదానంగా వస్తాడు)

చలమయ్య—రండి, ఇదే జాలయ్యగారి గృహం. వీరిదే. వీరమ్మాయికే సుస్తీ!

జాలయ్య—రండి, రండి, చాలా ఇబ్బందిలో ఉన్నాం.

శాస్త్రయ్య—మాకు తెలుసును. తమరు లోగడ అనేక వైద్యాలు చేయించుకూడా నారు...

జాలయ్య—నిత్యం. తమరు నాతో నేనా మాట్లాడు తూంటా ?

శాస్త్రయ్య—అవును.

జాలయ్య—నేను వైద్యుణ్ణికాను.

శానయ్య—మీరు వైద్యులుగారూ ?

జాలయ్య—ఒట్టండీ, కాను.

శానయ్య—నిజంగా ?

జాలయ్య—నిజంగా నే.

[శానయ్య, నిగ్రహపుచ్చుకొని జాలయ్యను చావగొడతాడు]

జాలయ్య—నీ ముఖం తగలెయ్యా! ఇల్లాకొడ తాడేం?

శానయ్య—ఇప్పుడు వైద్యుడివేనా ? ఒప్పుకో వయ్యా, స్వామీ! నాకుమాత్రం అంతకంటె ఎక్కువ పట్టా ఏమి ఏడిసింది ?

జాలయ్య—(చలమయ్యతో) ఎక్కడోకళ్లాకోరు ఘటాన్ని కొట్టుకొచ్చావురా ?

చలమయ్య—వారికి కొద్దిగా పైత్యంకూడ ఉన్న సంగతి తమతో ఇప్పుడే మనవిచేశాను.

జాలయ్య—నాకు తిక్కెక్కను గొచ్చిందంటే పరిగెట్టాలి, వీడూ పీడిస్తున్నామూరా.

చింతయ్య—క్షమించండి. వారు ఈ రీతిగానే చమత్కరిస్తూంటారు.

జాలయ్య—ఇదా చమత్కారం ! వీడి మొదలా ఉంది.

శానయ్య—అయ్యా నేను తమ యెడల మరీ చనువు చూపినందుకు క్షమాపణ వేడుకుంటున్నాను.

జాలయ్య—చిత్తం తమ విధేయుణ్ణి.

శానయ్య—నాకు చాలా విచారం వేస్తోంది...

జాలయ్య—ఫర్వాలేదు లెండి.

శానయ్య—ఎందుకంటే! తమర్ని చావగొట్టిన గౌరవం నాకు వచ్చినందుకు.

జాలయ్య—ప్రాణాపాయం లేదు. దానికేంగాని, మా అమ్మాయికి సుస్తీగా ఉంది.

శా—మీ అమ్మాయికి సుస్తీగా ఉన్నందుకు నేనెంతో ఆనందిస్తున్నాను. ఏమంటే ఆమెను నేను సేవించడానికి వీలు దొరికిందిగదా అని. అతిగానే మీ యింటిల్లపాటికీ కూడా చాలా సుస్తీగా ఉంటే నేను మరీసేవ చెయ్యవచ్చు గదా అని మరీ ఆనందించేవాణ్ణి.

జాలయ్య—ఇంత గౌరవానికి నేను అర్హుణ్ణి.

శానయ్య—అయితే మా అమ్మాయి పేరు?

జాలయ్య—లలిత.

శానయ్య—పిలవండి

(జాలయ్య ఎడమ వేపుకు వెళ్ళిపోతాడు. వచ్చి సంజ్ఞ చేస్తాడు. వెనకాలే లలిత వస్తుంది.)

శానయ్య—ఈవిడకేనా, మూగ?

జాలయ్య—మరేనండీ. పిల్లగనకపోతే, నేను ఎందులోనైనా పడాలి. ఏక పుత్రిక

శానయ్య—అబ్బే, పోతేఎల్లా? పోవడానికి వీలేదీ? వైద్యుడొచ్చి మందివ్వందే పోకూడదే మరీ!

జాలయ్య—కుర్చీలు తేండిరా, చూస్తారేం? తెచ్చివేసి

నవ్వండి

(మూడు కుర్చీలు వేసి వాళ్లు వెడతారు.)

శానయ్య—(జానయ్యకీ లలితకీ మధ్య కూర్చుని) నాకిక ఊపిరాడటం లేదు. ముగ్గురు సరదాగా ఉండి ఈ ఉదయాన్నే కాలక్షేపం బాగానే చేస్తున్నాము!

లలిత—(నవ్వుతుంది)

శానయ్య—ఏం నిర్మలంగా మధురంగా వినబడుతోందే! మూగవాళ్లకి నవ్వే ఉండదని లోకవైద్యులంటారు. నవ్వు వచ్చిన మూగలో దెయ్యం ఉండదని మా మతం.

జానయ్య—ఏమైతేనేం; మొట్టమొదటి పిల్లవాడికి నవ్వు తెప్పించారు.

శానయ్య—ముందుపడండి. వైద్యుడు ఏడిపించి నవ్వించడం కంటే పుణ్యకార్యం లేదు. (లలితతో) నవ్వగలవేమిటమ్మా? అనలేమిటో నీకు కలిగే బాధయొక్క స్వభావం ఏమిటో?

లలిత—(నోటితో కేకేసి, గద్దించినా, వేళ్లతో మూగసైగలు చేస్తూ ఆడిస్తూ) హా, హీ, హు, హూఁయు, యుఁ

శానయ్య—ఏమిటే నువ్వనేది?

లలిత—హా, హీ, హూ, హూఁయ, యఁ

శానయ్య—అంటే!

లలిత—హా, హీ, యు, యుఁ

శానయ్య—(ఆమెన్నే అనుకరిస్తూ) "హా, హీ, యఁ యఁ" అనా! పైశాచికభాష వచ్చిన ముండావాణ్ణే నాకే తెలియడం లేదు, ఏమిటమ్మా ఈ భాషా?

జాలయ్య—ఇదేనండి పిల్లకొచ్చిన రోగం. ఇది అమాంతంగా మూగదై ఊరుకుంది. కారణం తెలియకొచ్చింది. అంతచేత చెయ్యాలనుకున్న పెళ్ళి కూడా ఆగిపోయింది.

శాసయ్య—ఎంచేత?

జాలయ్య—ఏం చెప్పను? కర్మసూత్రం. ఇది ఒక్కటే కాదు. వాడికి సెంటు భూమి లేదు, దమ్మిడీ నిలవలేదు, చిన్నమెత్తు చదువు లేదు. అది మానేశాను. మానేసి ఇంకో గొప్పింటి సరదాలుగాడి సంబంధం కైటు చేశాను. ఆ పిలుగు ఈ మూగకి నాకొద్దని చూస్తున్నారు.

శాసయ్య—ఆరోగ్యం ఎవరు, ఆడదాన్ని మూగ కావాలని కోరుకుంటారు! మా ఆవిడకి ఈ రోగం వస్తే బతికిపోదును. అనే గాని జరిగితే యుగం తిరిగినా మా ఆవిడికి పెండ్లయ్యాక పోయి ఉండను.

జాలయ్య—మీరు ఇలా ఎన్నైనా చెప్తారు.

శాసయ్య—(చప్పరించి, చిటికవేసి) అందుకు ఏడవకండి అయితే ఈ అమ్మాయికి చాలా ఇదిగా ఉంటుందా ఏమిటి ఈ రోగంవల్ల?

జాలయ్య—మోనండి.

శాసయ్య—ఉండాలి, ఉంటే మరీ మంచిదీ. ఈ పిల్ల విస్తారం నెప్పిగా పడుతూంటుందా?

జాలయ్య—విస్తారమేనండి.

శాస్త్ర్యా—అదీ మంచి లక్షణమే (లలిత కేసి తిరిగి) ఏదమ్మా చెయ్యి! (చెయ్యి చూసి కనుబొమ్మలు ఎగరేసి, తల పంకించి, మూలిగి) అల్లా చెప్పు! ఇదిగో నాడిలో స్పష్టంగా ఉంది, ఈ పిల్ల మూగది! మూగనాడి ఠక్, ఠక్ మని కొట్టుకుంటూంటేనే!

జాలయ్యా—మరేనండి. అదేనండి దీనిబాధ. మీరు చూస్తూనే కనిపెట్టారు.

శానయ్యా—ఏమనుకుంటున్నావు మరి తెడాఖా! మా వంటి గొప్ప వైద్యులం చూస్తూనే పోల్చేస్తాం. మరో చవట డాక్టరైతే లేనిపోని రోగాలన్నీ లక్షచెప్పి, ఆనక వచ్చి వంట్లో చికాకు పడ్డాయంటారు. మేం ఆలోచించి సుంతాసథంగా అనేదేమీ అంటే, ఈ పిల్ల మూగది!

జాలయ్యా—ఆ మాట నిజమే గాని, అయ్యా నాకు తెలియకడుగుతున్నాను! మూగతనం ఎందుచేత వస్తుందంటారు!

శానయ్యా—అబ్బే, అందులో ఏముందీ! మాటలు పోవడం వల్లే!

జాలయ్యా—అంతే అంటారా! అయితే ఈ మాటలు పోతూండడానికి కారణం ఏమిటంటారు?

శానయ్యా—ఈ విషయంలో మా వైద్య గ్రంథ కర్తల అభిప్రాయం ఏమిటంటే, నాలికయొక్క చలనానికి ఏదో అడ్డు కలగడంవల్లనే అని.

జాలయ్యా—నాలికయొక్క చలనానికి అడ్డు ఎందువల్ల

కటగుతుందీ ?

జ్ఞానయ్య—కాళిదాసు ఏమన్నాడంటే దీన్ని గురించీ! (ఆగి సకిలించి) అద్భుతంగా బోలెడన్నాడు.

జాలయ్య—కావును

జ్ఞానయ్య—అబ్బో! వాడెవడండీ! జగత్తుకి సరిపడ్డ బుర్ర.

జాలయ్య—నిశ్చయంగా.

జ్ఞానయ్య—ఇంతా అంతా కాదు. అఖండుడు. సరే మన విషయంలోకి వత్తాం. నాలికయొక్క చలనానికి ఎందుకు అడ్డు తగుల్తుందీ అంటే, సకల రోగ కారణ ప్రదేశ...అల్లా చూస్తారేం? మీకు సంస్కృతం వచ్చునా?

జాలయ్య—ఒక్క ముక్క రాదండీ

జ్ఞానయ్య—(అమాంతంగా లేచి) సంస్కృతమే రాదా?

జాలయ్య—రాదు నాయనా.

జ్ఞానయ్య—(కుదుటపడి) సకలరోగ కారణ ప్రదేశ జనిత......కారణం జాగ్రత్తగా వినండి.

జాలయ్య—చిత్తం.

జ్ఞానయ్య—వాయు—"వాయు" అంటే మా వైద్యంలో తెలుసునా? "దుర్గంధ భూయిష్ఠవాయు" అన్న మాట. సకల......దుర్గంధ భూయిష్ఠవాయు నిశ్వాసతుంధిల విష రసంబులచే......

జాలయ్య—సంస్కృతం రాకపోవడం ఎంత ప్రాలుబ్ధంఅండీ!

శానయ్య—సదరు వాయువులు ఎడమవైపున నున్న పైత్యకోశము మీదుగా, కుడిపక్కన ఉండే గుండెకాయను దాటిపోవును. ఆ రసంబులచే ఏర్పడు ఒకానొక తెగులునే !!! నాలుకయొక్క చలనము అందురు. !!! ఇదీ కారణం! తెలిసిందా ?

జాలయ్య—ఇంతకంటె ఎవరు చెప్పగల్గురు కాని, గుండెకాయ కుడివేపున, పైత్యకోశం ఎడమ అని తమరు సెలవిచ్చినట్టు బోధపడలేదు. మీరు ఓ చోటుది ఓ చోటుకి మార్చాయించారు.

శానయ్య—పూర్వం చెప్పింది పూర్వ వైద్యం. మాది పరవైద్యం. మేం అంతా మార్చేశాం. కావలిస్తే దాఖలా చూపిస్తాం

జాలయ్య—నేను ఎరగనండి, క్షమించాలి.

శానయ్య—పోనీ అట్లానే క్షమించాను. ఈ సంగతులు మీకు నల్లే ఎల్లా తెలుస్తాయి పాపం మీకు!

జాలయ్య—అయితే దీనికి ఏం వెయ్యాలి?

శానయ్య—మందుమాటా?

జాలయ్య—నా అభిప్రాయం ఏమిటంటే వెళ్ళి ముసుగు పెట్టుకుని పడుకోమనండి. ఇక పథ్యం—రొట్టె బ్రాందిలో నానేసి ఇవ్వండి.

జాలయ్య—అదెందుకూ!

శానయ్య—ఎందుకంటే, వాటి సమ్మేళనంగా వాక్కు జారీ అవ్వే లక్షణం ఉంది.

జాలయ్య—నిజమేనండోయ్! ఎవర్రా! చలమయ్యా! కొట్టి నానెయ్యించు.

శానయ్య—చిత్తం. సాయంత్రం మళ్ళీవచ్చి చూస్తానండి.

జాలయ్య—వస్తున్నా. ఒక్క క్షణం ఉండండి. (అని పిల్లకి సంజ్ఞచేసి లోపలికి తీసికెళ్ళి వస్తాడు.)

శానయ్య—ఇక నాకు సెలవండి.

జాలయ్య—ఉండండి మరి.

శానయ్య—ఎందుకండోయ్?

జాలయ్య—ఏదో ఒక్క తాంబూలం ఫీజు.

శానయ్య—(చెయిపట్టుతూనే) పుచ్చుకోడం నాకు ఎల్లానో ఉంటుంది.

జాలయ్య—అహాఁ

శానయ్య—వద్దండి!

జాలయ్య—ఉంచాలుఁ, చెప్తాం వినూ!

శానయ్య—భలా!

జాలయ్య—ఒతిమాలుకోటం, ఏమిటండి!

శానయ్య—ఊరికే అంటున్నారు.

జాలయ్య—ఇదిగోనండి? ఊరికే ఏమిటి?

శానయ్య—ఏమోనండి.

జాలయ్య—అహాఁ

శానయ్య—నాకు డబ్బు కాపీర్ణం లేదండి.

జాలయ్య—నాకు తెలియదూ! పదునుదూ!

శానయ్య—(పుచ్చుకుని) ఇందులో దొంగనోట్లూ ఏవీ లేకుండా అన్నీ మారేవేనా, వెనక వేపున సంతకం చేసి ఇవ్వండి.

జాలయ్య—ఎంతమాటా! (అని ఎడమ వేపుకి వెళ్ళిపోతాడు)

శానయ్య—ఇందులో బాగానే కిట్టేటట్టుంది. అయితే ఒకటీ, ఒక వేళగనక మనం...ఏది...

(కుడివేపునించి కాశీ వస్తాడు)

కాశీ—అయ్యా, తమ దర్శనం కోసం నిరీక్షిస్తున్నాను. తమరు నాకు కొంతసాయం కటాక్షించాలి.

శానయ్య—(దగ్గిరికి రమ్మని సంజ్ఞచేసి నాడిచూసి) నీ నాడి శాస్త్రంగా పాడుగా ఉంది.

కాశీ—నాకేమీ సుస్తీగా లేదే? అందుకు కాను నేవచ్చింది.

శానయ్య—నీకు సుస్తీగా లేకపోతే, ఆమాట నాతో ముందే చెప్పి తగులడకపోయావ్, దెయ్యంలాగ?

కాశీ—మీరు కోపపడకండి. సుస్తీలేదు. ఇంకో పనిమీద వచ్చాను. నాపేరు కాశీ అంటారు. ఇప్పుడు మీరు చూసొచ్చిన లలితమీద నాకు మోహం. ముసిలాడికి గుండెల్లేవండి. నేనువాళ్ళ మ్మాయిని చూడకుండా కట్టుదిట్టంచేశాడు. ఓపన్నాగంలో గనక మీరు నాకు ఆసరాయిస్తే నాకు సౌఖ్యం ఒళ్ళో పడుతుంది.

శానయ్య—(కోపం నటిస్తూ) నీ మోహవ్యవహారాల్లో దింపి నాడాక్టరుపనోదా తగలేసుకోనా? ఛీ!

కాశీ—బాబూ, గోల చెయ్యకండి. (అని దిక్కులు చూస్తాడు.)

శానయ్య—నేను గోల చేస్తానయ్యా! ఏం జేస్తాన్, అతి గడుసు వేషాలూ నువ్వూనూ!

కాశీ—కొంచెం శాంతించండీ!

శానయ్య—బుద్ధిలేకుండా బయలుదేరి...

కాశీ—నీకు దణ్ణమయ్యా!

శానయ్య—ఆడిన ఆటల్లా నీదగ్గిర సాగుతుందనుకున్నావు గాని మహా!

కాశీ—(డబ్బుసంచీ తీస్తాను) అయ్యా!

శానయ్య—యథాశక్తి నీకు సాయం చెయ్యమనా నువ్వనేది? అల్లా అర్థమయేట్టు చెప్పరాదూ? (డబ్బుపుచ్చుకుని) నీమాట కాదు నేనంటా, నీ కేం నిక్షేపరాయుడివి. నీకు చేసిన సాయమే సాయంకాని, ఈప్రపంచంలో జనంమీద వట్టిపుణ్యానికి అపోహాలుపడే డబరా-
రాయిళ్లు చాలా ఉన్నారు. నే ఇందాకణ్ణించీ కోప్పడ్డది వాళ్లని కాని నిన్ను కాదు.

కాశీ—నేనింకో చొరవ మీ దగ్గిర చూపించి నందుకు క్షమించాలి.

శానయ్య—దానికేం గాని ఏమిటి సంగతి?

కాశీ—ఏమీ లేదు. ఆపిల్ల ఉందే లలిత! ఆ అమ్మాయికి మూగా లేదు, వల్లకాడూ లేదు. తనకు నచ్చని పెళ్లి చేస్తారేమో అని గమ్మత్తు చేస్తోంది. మనం ఇద్దరం ఓచోటుంటే ఎవరేనా చూసి అనుమానపడతారు. వెడుతూ చెబుతాను

రండి, మీరు నాకు చెయ్యవలసిన ఉపకారం!

శాస్త్రయ్య—అల్లాగే, నీ మోహచక్రంలోకి నన్ను లాగే శావు. నా వైద్యం ఈమాటు పూర్తిగా ప్రయోగిస్తాను. ఆ అమ్మాయి నీకు అయిపోవాలి. లేకపోతే ఆ అమ్మాయి పనేనా అయిపోవాలి. సరేనా?

(ఇద్దరూ కుడివేపుకి నడతారు)

రంగం-4.

(ఎడమవేపునుంచి జాలయ్య వస్తాడు.)

జాలయ్య—ఆ వైద్యుడిమీదుగు తుపాకీకి అంటుకుంటూ పోయూను. రోగం నయమైనా సరే మునిగిరిండి. నవ్వు నవ్వుతున్నానంటూ. నిమ్మళంగా రా! నడవేలేవే అంటే వినవాయిరి!

(అని వెక్కి తిరుగుతాడు. లలిత వచ్చి ఒక అంగవేసి కింద పడిపోతుంది. సభవారికేసి తలకాయ పడేటట్టు నడాలి)

జాలయ్య—నే చెప్పలా? వద్దంటే కాస్త నా గిన్యత ఉంచాలా? ఇప్పుడు ఏ గోతులో దిగను?

[కుడివేపునించి శాస్త్రయ్య, కాశీ (కంపౌండరు వేషంలో) వస్తారు.]

జాలయ్య—మీకోసమే నేను ఇదవుతూంటూ!

శాస్త్రయ్య—నేను తోటలో ఆడుకుంటున్నాను లెండి...అ మ్మాయి ఎల్లా ఉన్నట్టు?

జాలయ్య—మీ మందుతో అసలు చెడి మరీ పాడుగా ఉంది.

శానయ్య—ఇంకేం! బాగుపడబోయేటప్పుడు స్థితి అల్లానే ఉంటుంది.

జాలయ్య—కాని ఈలోపల అంతా చల్లారేట్టున్నది.

శానయ్య—ఫర్వాలేదు. నాదగ్గర సర్వాన్ని జయించే కుప్పెలున్నాయి. ఈ అమ్మాయి మృత్యుముఖాన్ని ఎప్పుడు పడుతుందా, నేను నా అపూర్వౌషధాలు ఎప్పుడు వాడదామా అని చూస్తున్నాను.

జాలయ్య—(కాశీకేసి చూసి) ఈయన కేంపని ?

శానయ్య—వీరు మావద్దిర కంపౌండరు.

జాలయ్య—ఏమిటీ ?

శానయ్య—మా దగ్గిరా...

జాలయ్య—ఊఁ

శానయ్య—మందులు తయారుచేసి యిచ్చే కంపౌండరు !

జాలయ్య—అదా. కంపౌండరా ?

శానయ్య—సరే, మీ అమ్మాయిని గురించే తనిఖీ చేశాను. సరేగాని, కంపౌండరు గారు, మీరు వెళ్ళి ఆ అమ్మాయి నాడి చూడండి. స్థితిగతులు గురించి నేను తరవాత మిమ్మల్ని అడిగినప్పుడు చెబుదురుగాని !

(కాశీ లలిత దగ్గిరికి వెడతాడు. పక్కని మోకరిస్తాడు. శానయ్య జాలయ్యని కుడిపక్కకి తీసికెళ్ళి, ఆపక్కకే అతని చేత మొహం పెట్టించి, తను ఎడమకి తిరిగి ఉంటాడు. జాలయ్య వెనక్కి తిరిగి చూడడానికి యత్నించినప్పుడు, చెయ్యి అడ్డెట్టి

అతను మెడ తిప్పడానికి వీలులేకుండాచేస్తాడు. ఉరితీగా మాట్లాడుతాడు)

శా—అమ్మాయ్, వైద్యప్రపంచంలో "మొగాళ్ళకి రోగం కుదర్చడంకంటె ఆడాళ్ళకి రోగం కుదర్చడం తేలికేనా ?" అనే ప్రశ్న చిరకాలంనుంచి ఉంది. ఈవిషయం జాగ్రత్తగా వినండి, కొందరు అవునన్నారు, కొందరు కాదన్నారు. నేను మాత్రం అవునూ, కాదూ రెండూ కూడా అన్నాను.

బాలయ్య—అంటే.

శాస్త్రి—స్త్రీలమీద సమాజనిర్బంధంలో ఉండే తాలూకు రోగాలు [illegible] వారి [illegible] [illegible] జాస్తిగం. అంటే అభిప్రాయాల్లో భేదాలు...

లలిత—(కాఫీతో) [illegible] [illegible] నాన్నగారూ.

బాలయ్య—ఏరా అమ్మాయి నూటకు [illegible] ! [illegible] తక్కువమందా ! ముందేతగ్గిపోయింది ! [illegible] ! ఈ అమ్మాయి [illegible] చేయడానికి మీకు ఎంత [illegible], ఎట్లా నేను [illegible] అనడం ?

శాస్త్రి—(కాఫీ తీసుకుంటూ, ఇటూ అటూ పచార్లుచేస్తూ) అమ్మా, నిజంగా, ఈరోగం గురించి మాట్లాడితే తిప్పలు వస్తాయండీ!

లలిత—అవును నాన్నా, మాటవచ్చింది. అందుకనే చెబుతున్నాను. నాకు కాఫీ తప్ప మరేమీ వద్దు. [illegible] గారు అసలు వద్దూ!

జాలయ్య—మరి ?

లలిత—నేను నిశ్చయించుకుంటే అంతే. తిరుగులేదు.

జాలయ్య—సరియేనే !

లలిత—నా సఖులు నవ్వు లక్ష చెప్పు అవన్నీ వ్యర్థం.

జాలయ్య—ఏం నేరం ?

లలిత—వారు నచ్చిరివారు నేను కట్టుకోవాలని తండ్రి చెబితే సరా ! ఇటువంటి శోచనీయమయిందా ! నీ ప్రయత్నం కల్లనాడు. నీ సంబంధానికి నా మనస్సు లొంగదు.

జాలయ్య—చూడా !

లలిత—ఇక నాతో సర్దుకోను.

జాలయ్య—అయితే!

లలిత—(పెద్ద కేక వేస్తూ) అయితేలేదు, గియితేలేదు, లాభంలేదు. నాన్నా. ఇంకా. నా ఇష్టం ! అంతే.

జాలయ్య—ఆఁ, ఆఁ, సమయానా వచ్చారండీ ! కొట్టుకు పోయేట్టున్నాం మీ అమ్మాయితో ! (కామయ్యతో) మహానుభావా, దీన్ని మళ్ళీ మనసులో మూర్ఖదాన్ని చేసేస్తున్నారు !

కామయ్య—అయ్యా నా కర్తవ్యము కాని ఆమాట చెప్పి ఉన్నట్లాడిగా గనక, మీకు చెముడు రావడానికి మంచి మందు ఇవ్వగలను.

జాలయ్య—సంతోషించాం. (లలితతో) నీకు తెలుసునా, సాయంత్రమే నిన్ను,

లలిత—ఊఁ, నీమాటలవల్ల నేను తిరగను!

జాలయ్య—ఈసాయంత్రమే, నిన్ను వరహాలుకిచ్చి ముడిపెట్టేది (వెళ్ళబోతాడు)

లలిత—ఆ. ఆ తరంలో ఇంగ్లాండ్ మృత్యువుని పెళ్ళాడతా.

శానయ్య—ఆగండి. వెళ్ళిపోకండి. ఈ వ్యాపారంలో కూడా మాకు తరుణం ఇవ్వాలి, ఈరోగమూ నాకు తెలుసు, అందుకు మందూ ఉంది.

జాలయ్య—అయితే మీరు మానసిక రోగాలు కూడా లాగేస్తారా ఏమిటి?

శానయ్య—ఒక్కదేవ్వని. అన్నింటికీ ఉన్నాయి నాదగ్గర మందులు. ఈ రోగానికి మందేయ్యడం ఎవరైనా మామూలు మా కంపౌండర్.

(కాశీతో) మాటయ్యా! ఈ అమ్మాయికి కాశీ మీద ప్రేమ. తండ్రిగారికి ఆ సంగతి పడదు. రసాలు ఇక తీవ్రం అవుతాయి. కాలయాపన పనికిరాదు నాకు ఒకటే మందు తోస్తోంది ఒక అవున్ను పలాయన ద్రావకం మోతాదులో, కాస్తంత కళ్యాణమాత్ర కూడా మిళాయించెయ్యి. ఆ మోతాదు పుచ్చుకోడానికి ఆ అమ్మాయి పేచీ పెడుతుంది. ఈ విషయంలో ప్రవీణుడివేగా! అందుచేత ఆ అమ్మాయిచేత ఎల్లానో ఒప్పించి పనిజరిగేటట్టు చేసుకునే పూచీ నీది. వెళ్ళు

(ఎడమ వేపుకి కాశీ వెడతాడు. వెనకాలే లలిత వెళ్ళిపోతుంది)

జాలయ్య—మీ రేవో మందులు చెప్పారు, ఏంమందు లవీ? నేను పుట్టిన తరువాత అవి విన్నలేదే ?

శానయ్య—అవి మరీ అర్జెంటు వ్యాపారాల్లో వాడే బాపతులెండి.

జాలయ్య—ఇ దాకన్నోచీ, సారాంశంగా మా అమ్మాయి పెంకితనం ?

శానయ్య—ఆడపిల్లలు అప్పుడప్పుడు మా చెడ్డ పెంకిగానే ఉంటారు.

జాలయ్య—అది ఆ కాస్తే అంటే ఎంత ఇదవుతుందో మీకేం తెలుసు !

శానయ్య—యువకుల రక్తంలో ఉండే ఉత్సాహంవల్ల అల్లాంటివి పుడతాయిలెండి !

జాలయ్య—ఈ ఉద్రేకం నేను పసికట్టడం తోటే, పిల్లని ఓ గదిలో పెట్టి తాళం వేశాను.

శానయ్య—మీరు తెలివిగలవారు గనక !

జాలయ్య—మరి వాళ్ళకి ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు జరక్కుండా బందుచేశాను.

శానయ్య—అల్లానే చెయ్యాలి.

జాలయ్య—ఓర్ని ఓరు చూసుకోని సే ప్రమాదం జరిగి పోయేదేనా ?

శానయ్య—సందేహం ఏమిటి ?

జాలయ్య—మీ రెరగరుగాని, అది వాడితో లేచి పోవడానికి కూడా తగిందిమాత్రం అవును

శానయ్య—మీరు చాలసూక్ష్మబుద్ధితో వర్తించారు.

జాలయ్య—దాంతో ఎల్లానే నా మాట్లాడాలని వాడి ఏడుపులు. అదీ నాకు తెలిసింది.

శానయ్య—అల్లాగా? అసాధ్యుడే సందోగ్! వీడోవ్?

జాలయ్య—కాని ఎందుకు నెగ్గుతాడన?

శానయ్య—పెట్టిమాటలు? మిమ్మల్నే! (చింతయ్య ఎడమ వేపునుంచి పరుగుపరుగున వస్తాడు).

చింతయ్య—బాబూ, కొంప తప్పింది. లలితమ్మగారు ఆ కాశీగారింటో లేచిపోయారుట, ఆ పచ్చిస కంపౌండరట కాశీగారు! ఈ శాస్త్రి వైద్యుడుగారే ఈ చికిత్స యావత్తూ చేశారు ఇక్కడ జేరి.

జాలయ్య—హాఁ! పీడే! ఇల్లా దగా చేస్తావుట్రా, నీవైద్యం తగలెయ్యా! పిలు! పిలు! పోలీసువార్ని పిలు. ఓరి లుచ్ఛా! నీకు కైదె యిస్తానుండు!

చింతయ్య—ఏమయ్యోయ్! కదిల్తే బాగా జరగదు నీకూ నాకూ జాగ్రత్త.

శానయ్య—ఏం జేస్తావ్?

జాలయ్య—నీ పుణ్యమే! పోలీసుకోర్టుకి నెట్టిస్తాను, డొక్క చీరి ఎండేయిస్తాను. కొవ్వుతీయిస్తాను.

శానయ్య—తీసిగెళ్లడం ఎందుకూ! పోనీ మీరే చావగొట్టండయ్యా.

(కుడివేపునుంచి కాశీ వస్తాడు, వెనక లలిత వస్తుంది.)

మేం లేచిపోయి పెళ్లి చేసుగోవాలనుకున్నాం. కాని, లేచిపోవలసిన అవసరంలేకుండా మరో ఘరానా మార్గమే దొరికింది. మీ అమ్మాయిని మీరే నాకు ఇవ్వాలి. సంగతి ఏమిటంటే, మా పిం తండ్రి పోయారుట, [illegible] యిస్తూ నాకు తెలిసింది. ఇదిగో ఉత్తరం.

జాలయ్య—అల్లా చెప్పు! నేను ముదర్నించీ అప్పుడప్పుడు నిన్నుగురించికూడా ఆలోచిస్తూనే ఉండేవాణ్ణిష్మీ! చెప్పొద్దూ! సరే, లలితని ఇప్పుడు నీకివ్వడం తప్పనిసరి! డాక్టరుగారూ, ఆట్టే ఇక బెదరకండి!

శానయ్య—చిత్రం. మీకూతురు పెళ్లి ఋ ఇష్టప్రకారం కుదరబట్టి నాకు దెబ్బలపెళ్లి తప్పింది. చింతా కంత దూసుకుపోయింది గాని నావైద్యానికి ఒకేమందుకుడేది.

(చింతయ్యతో) అయితే సరేగాని, నేను వైద్యుణ్ణని ఎవరయ్యా మీతో చెబుతా?

చింతయ్య—ఒక ఆడమనిషి. తరవాత, మాచలమయ్య వెళ్లి కనుక్కుంటే తెలిసింది, నీ భార్యట!

శానయ్య—నిజమే? (అని వెళ్లబోతాడు)

జాలయ్య—సరేలే! పెళ్లిభోజనం కానిచ్చుగుని మరీ వెళుదుగాని!

శానయ్య—తప్పనిసరిగా! కాని, ఇంట్లో కాలెట్టగానే మా ఆవిడికి దెబ్బలు తప్పనిసరి!... (తెర)...

వద్దంటే పెళ్లి

వద్దంటే పెళ్ళి

["మోలియర్" చేత రచింపబడినటువంటి ఒక ప్రహసనానికి ఇది అనుసరణం, చాలమట్టుకు అనువాదం. ఈ ప్రహసనం 23—8—31 తారీఖున, ఆర్ట్సుకాలేజిలో, బ్రహ్మశ్రీ పింగళి లక్ష్మీకాంతంగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన సమావేశ సందర్భంలో మొదటసారి ప్రదర్శింపబడింది.]

పాత్రలు.

1. శానయ్య—ధనికుడైన ముసలిపెళ్ళికొడుకు
2. సరయ్య—శానయ్యకి స్నేహితుడు
3. శిఖామణి—వేదాంతి
4. శాంత— పెళ్ళికూతురు
5. చంద్రుడు—శాంతకి ప్రియుడు
6. రాజాలు—శాంత తండ్రి

పాత్రధారులు.

1. శానయ్య—ముగ్గిరాల సత్యనారాయణరావు
2. సరయ్య—పుచ్చా పూర్ణానందం
3. శిఖామణి—సోమంచి ఎగ్గన్న శాస్త్రి
4. శాంత—ఐ. భావనాచార్యులు
5. చంద్రుడు—టి. వి. చలపతిరావు
6. రాజాలు—ఉలిమిరి సోమేశ్వరరావు

రంగం-1

[శానయ్య ఇంట్లో వీధిహాలు. కొన్ని కుర్చీలు ఉంటాయి శానయ్య కుర్చీలోంచి లేచి, కుడివేపుకి తిరిగి]

శానయ్య—తలుపేసుకోండి, ఇక్కడున్నట్టు వస్తాను. ఇల్లు పదిలం. ఇంతలో అపసవ్యాలు ఏమీ జరగనియ్యవద్దు. డబ్బు కిచాటు రోజులు నాదగ్గిర బాకీ వసూలుచేసుకోడానికని చెబుతూ కొందరు నాకోసం రావచ్చు. వాళ్ళకోటి, నేను ఊళ్ళో లేనని, ఎక్కడికి వెళ్ళానో ఎప్పుడొస్తానో తెలియదనీ, చెప్పండి. మరికొందరు సొమ్ము పట్టుకుని నా బాకీలు వసూళ్ళు ఇవ్వడానికొస్తారు. వాళ్ళకోటిమాత్రం నేను సరయ్య ఇంట్లో ఉంటానని చెప్పండి.(అని, కుడివేపుకి నిష్క్రమించబోయేసరికి, సరయ్య వస్తాడు.)

సరయ్య—డబ్బు విషయం తెలివి తేటలంటే, ఇదిగో, ఇలాఉండాలి !

శానయ్య—(నిదానించి) ఒహోహో ! సరయ్యేనా ఏమిటీ! ఇంకేం ! చిక్కేలేదూ ? నేనూ మీయింటికి రావాలనే ?

సరయ్య—ఏం ఏం ?

శానయ్య—నాబుర్రలో గొప్పసంగతి ఒకటి ప్రవేశించింది. దాన్నిగురించి నీ సలహా పుచ్చుకోవాలని.

సరయ్య—అందుకు అభ్యంతరం ఏముంటి ? పరమ సంతోషం. కొండోవాడి ప్రేక్ష్యంలేకుండా కావలిసినంత మాట్లాడుకోవచ్చు.

బాగుంటుందా, బాగుండదా?

సరయ్య—ఎవరు? నువ్వా!

శానయ్య—అవునూ! నేనే! (నూపెట్టుకుంటూ) అనగా స్వంతం! ఈవిషయంలో నీ సలహా ఏమిటి?

సరయ్య—కొసకట ఒక గతి అడుగుతాను చెప్పు.

శానయ్య—ఏమిటది?

సరయ్య—నీ కెన్నేళ్లుంటాయని నీ ఊహ!

శానయ్య—నాకా! (అని ఆలోచిస్తాడు.)

సరయ్య—అవును.

శానయ్య—నాకు తెలియదోయ్! కాని, నాశరీరం కేవలం గడియారం లా టిక. ఎన్నడూ ఇల్లా చిత్రను చేసను.

సరయ్య—అది సరేలే! కొంచెం హెచ్చుతగ్గులో నీ వయస్సు నీకు తెలియదూ?

శానయ్య—తెలియదు. మనకెన్నేళ్ళని మనం ఆలోచిస్తూ కూచుంటామా?

సరయ్య—సరే. అల్లాయితే, మా నాన్నకీ, నీకూ మొదటి పరిచయం ఎక్కడో నీకు జ్ఞాపకం ఉందా?

శానయ్య—ఆ. పుష్కరాల్లో.

సరయ్య—అప్పుడు నీ కెన్నేళ్ళు?

శానయ్య—అప్పటి కప్పుడే నాకు అరటికెట్టు ఒప్పుకునే వారు కారు.

సరయ్య—పోనీ, పదేళ్ళనుకో. తరువాత, నీకు ఎన్ని

పుష్కరాలు తెలుసూ?

శానయ్య— మొన్నటిదికాక, మూడు పుష్కరాలు కళ్లాను.

సరయ్య— సరి ఊరుకో. నీకు 58 దాటాయి, అదీకాక మాసాల్తో అరవైపైమాటలు! పన్నెండేళ్ళ బాలకుమారుడిలా మాట్లాడతావే?

శానయ్య— నీ మొహం?

సరయ్య— ఛీ ఊరుకో! ఈ లెక్క వినలు. నీ మాట చొప్పు నేగా నేర్పిందీ! ఇక నాట్యాకయం చెప్పమన్నావుగా! మన్నో మనమాట—నీకు పెళ్లేమిటరా నీ మొహం! పెళ్ళనేది ఎవరో ఎరక్కో సాహసించే యువకులికిగాని, ఇన్నేళ్లొచ్చి, నీకెందుకో ఆలోచన ఉండవలసిన సంగతి? ఇంతవరకూ స్వేచ్ఛగా ఉండి, ఇప్పుడు బానిసపుత్తుగుని భర్తవు కావాలనా అనుకొంటున్నావ్?

శానయ్య— నేను ఒకపిల్లని నిశ్చయం చేసుకున్నాను. ఆపిల్లని నేను పెళ్ళిచేసుకుంటే, నన్ను అనేది ఎవడు?

సరయ్య— అల్లాచెప్పూ! నువ్వు మొదట్లో ఆ మాట చెప్పవేం?

శానయ్య— ఆ అమ్మాయి నా కంటికి బంగారంలా ఉంది. (తలవంచుకుని సిగ్గభినయించి) నేను ఆమెని మోహించాను.

సరయ్య—నిజంగా?

శానయ్య—నిజంగా. వాళ్ళ నాన్నని కూడా అడిగాను.

సరయ్య—ఇదోటా?

శానయ్య—అవును. ఈరాత్రే సుముహూర్తం. పగలు కొనాలి. తాంబూలాలు అయిపోయినాయి.

సరయ్య—ఓ! భేషుగ్గా ఉంది. అవశ్యం పెళ్లాడు. నా సలహా యేమిటి మధ్య?

శానయ్య—స్నేహాన్ని బట్టి సలహా కొచ్చాను. ఏమిటి నీ ఊహ? అక్కడికి నా పెళ్ళిమాట నేను అననే కూడదనా? యథార్థం చెప్పమంటావా మానేసి, మాటికి ముందు నా వయస్సు గుణించడం యెందుకూ? (మీసం దువ్వి) ముప్పయి యేళ్ళ వాళ్లే యెవళ్లయినా సరే రమ్మను నాతో పోట్లాటకి! ఎవరో స్త్రీలో, ఈ బస్తీలో! (అని సకిలించి బస్కీ తీస్తాడు) నాతో చతురా? ఓ ఇదా? నన్ను గంజీ కావిడేసి నడిపించారా? నాకు దంతాలు లేవా? (అని పళ్ళ దంతాలూ చూపిస్తాడు) ఏమంటావ్?

సరయ్య—నాది కేవలం బుద్ధితక్కువ. నువ్వు అవశ్యం పెళ్లాడాలి.

శానయ్య—వెనక నాకు పెళ్ళంటే మంటగా ఉండేది. కాని రెండుమూడు సంబంధాలతో నా ఊహ మారిపోయింది. మొదటిమాట, పెళ్ళివల్ల పెళ్లాం వస్తుంది. వచ్చి, ఆర్పశం, తీర్చడం, అలగడం, ఏడవడం, లాంటి తమాషాలు చేస్తుంది. రెండోమాట, నేను పెళ్లాడకపోతే నా వంశం అంతరిస్తుంది. మూడోమాట, పెళ్లాడితే, కుర్రకుంకలు బయల్దేరి "నాన్నా నాన్నా నాకేమన్నా తెచ్చిపెట్టవ్?" అంటూ కేకలేస్తా

ఏమీ తెలియని భాషలో అడుగుతుంటారు. ఏమో! (ఆప కళ్లు మూసుకుని) నాకు అప్పుడే పెళ్ళైపోయినట్టూ, నలుగురైదుగురు పిల్లలు చుట్టూ మూగినట్టూ అనిపిస్తోంది? ఇదుగో! వీడు చొక్కా పట్టుకు లాగుతున్నాడు. (కోప్పడి) ఉండరా! (నవ్వుతూ) చొక్కా చిరుగుతుందిరా, వాడిని పట్టమ్మా! మా అమ్మదగ్గిరికెళ్ళు! యేమనే! వీళ్లని పిసినా!

సరయ్య—(వెళ్ళి శానయ్య చెవులో 'ఏమయ్యాయనా' అని అరిచి, అతను కళ్ళు తెరచిన తరువాత) నిశ్చయంగా ఉంటుంది, శీఘ్రంగా పెళ్ళౌను. (అని వేళాకోళంగా నవ్వుతాడు)

శానయ్య—నిజంగా! నీ సలహా పెళ్ళాడమనేనా?

సరయ్య—అవును. అంతకింతకు ఏం చేస్తావు?

శానయ్య—ఎవరంటే దగ్గిర స్నేహితుడు మంచపట్టి నాకిలా అమూల్యమైన సలహా దొరికింది

సరయ్య—పెళ్ళికూతురు ఎవరూ? అన్నట్టు.

శానయ్య—నాతో!

సరయ్య—ఎప్పుడూ ఉంటుందే, పొగ్గా డ్రెస్సు వేసుకు వెడుతూంటుంది!

శానయ్య—అవును.

సరయ్య—రాజాలుగారి కూతురా?

శానయ్య—మరే.

సరయ్య—చచ్చాంరా, దేవుడా!

శానయ్య—ఏం ఏం?

సరయ్య—ఏమోలేగూ, చాలా బాగుంటుందిలే. తక్షణం పెళ్ళాడు.

శాన—సుగుణని ఎన్నుకోడంలో నా సమేతం ఎంత అమోఘంగా ఉందీ ?

సరయ్య—సందేహం ఏమిటి? చచ్చు పోకల గొట్టావు.

శానయ్య—ఇల్లాంటి సలహా యిచ్చినందుకు, నీకే ముక్తి. వివాహానికి నువ్ లేందే నాకు తోచదు. ఏదో పని తగిలిందనక, తప్పకుండా రావాలి.

సరయ్య—(లేచి) వస్తానే......(అని కుడి వేపుకి నడుస్తాడు)

శానయ్య—(లేచి) ఉంటాను.

సరయ్య—వెళ్ళొస్తా. అనుకూల దాంపత్యం—ఆవిడకి యిరవై, ఈయనకి అరవై. ముహూర్తానికే బాగుందను కోవచ్చు, ముందు ముక్కలు కావచ్చు. (వెళ్ళిపోతాడు)

రంగం—2

[కాషాయి బట్ట కట్టుకుని, చొక్కా తొడుక్కుని శిఖామణి కూచుంటాడు. పుస్తకాలు ఉంటాయి.
కుడిపంచి శానయ్యవచ్చి, నమస్కరించి,
ఒక విభూతిపండు తీసి]

శానయ్య—శిఖామణి వేదాంతిగారూ! తమరు ఈ పండు పుచ్చుకోవాలి.

శిఖామణి—నారాయణ! (అని అందుకుని అది పక్కని

పెడతాడు)

జ్ఞానయ్య—తమరు చాలా జ్ఞానులని వింటూను.

శిఖామణి—పేరు ?

జ్ఞానయ్య—జ్ఞానయ్య

శిఖామణి—(కూర్చోమని వేలితో అని) నాతో మీకు ఏం పని ?

జ్ఞానయ్య—శాస్త్ర సంహార తాపాలండి. ఒక నిమిషంలో నాకు చాలా స్వంత విషయాలు తోచి, దాన్నిగురించి! అందుచేతనే నే వచ్చాను.

శిఖామణి—జ్ఞానయ్యగారూ! తను [illegible] మాట్లాడాలి. ప్రపంచం మిథ్య. అనుమానం! ఆ తేనే 'నే వచ్చాను' అని మీరు అనడం తప్పు. 'నేను వచ్చినట్లు నాకు అనిపిస్తోంది' అనాలి.

జ్ఞానయ్య—అనిపించడమా ?

శిఖామణి—అవును.

జ్ఞానయ్య—నే వచ్చాగా! ఇంకా అనిపించడమేమిటి ?

శిఖామణి—అదే అనుమానం అంటే! మనం ప్రతీదీ అనుమానించాలి.

జ్ఞానయ్య—అనుమానిస్తేనేంటి, మీ [illegible]! నేను ఇక్కడ లేనూ ? మనం మాట్లాడుకోడం లేదూ ?

శిఖామణి—మీరు ఉన్నారని నేను అనుకుంటూన్నాను! నేను ఉన్నానని మీరు అనుకుంటున్నారు! మనం మాట్లాడు

కుంటున్నాం అని మనం అనుకుంటున్నాం! (చిరునవ్వుతో చూస్తాడు)

శా—మీ మొహంలా ఉంది! వేళాకోళంలోకి దిగారేం? ఉండడం, ఉన్నాం అనుకోడం, అంటూ తర్కంలో పడ్డారేం! ఈ సూత్రాలు అల్లాఉంచి, వ్యవహారంలోకి వస్తాం. నేను పెళ్ళిఆడ్డం స్థిరం అయినట్టు మీతో చెప్పాలనన్నీ, మీ సలహా కోసమున్నా, వచ్చాను.

శిఖామణి—ఆ సంగతి నాకు ఎంతమాత్రం తెలియదు.

శానయ్య—నే చెబుతున్నాగా?

శిఖామణి—అయితే కావచ్చు.

శానయ్య—పెళ్ళికూతురు చాలా అందంగా, ఇదిగా, ఎలా ఉండాలో అల్లా ఉంటుంది.

శిఖామణి—అసంభవం కాదు.

శానయ్య—ఆ అమ్మాయిని నేను పెళ్ళి చేసుకోడం తప్పా ఒప్పా?

శిఖామణి—ఏకాంతంగా ప్రశ్న ఓటి.

శానయ్య—(తనలో) ఓరి పిడుగుపాటా! తేలడేం? (పైకి) నేను ఆపెళ్ళి చేసుకుంటే నాకు శ్రేయస్సేనా అని మిమ్మల్ని అడుగుతున్నాను.

శిఖామణి—ఏమోమరి దాసికంతా ఉంది. (అని ధ్యానించడంలో పడతాడు)

శానయ్య—పెళ్ళి చేసుకోడం తప్పా?

శిఖామణి—బహుశా.

శానయ్య—(సంభ్రమించి) స్పష్టంగా ఏడవ్వయ్యా!

శిఖామణి—నా ఊహ అదే.

శానయ్య—నాకా అమ్మాయి అంటే చాలా యిష్టం.

శిఖామణి—కావచ్చు.

శానయ్య—వాళ్ళ నాన్న యిచ్చాడు నాకు ఆ అమ్మాయిని.

శిఖామణి—అట్లా కూడా అనుకోవచ్చు.

శానయ్య—ఇప్పుడడిగేది ఏమిటంటే, ఒక వేళ తీరా పెళ్ళి చేసుకుంటే, ఆ అమ్మాయి నన్ను మోసపుచ్చదు గదా అని.

శిఖామణి—ఆమాట నిజమే.

శానయ్య—నీ అభిప్రాయం ఏమిటి.

శిఖామణి—(తల పంకించి) అలాగే)

శానయ్య—అది కాదయ్యా చవటా! నా స్థితిలో నువ్వున్నావ్ అనుకో, ఏంజేస్తావ్?

శిఖామణి—(సాఫీగా) అవును!

శానయ్య—నీ సలహా ఏమిటి?

శిఖామణి—నీకు ఏది ఇష్టమో అది!

శానయ్య—నాకు మతి పోయేటట్టుంది.

శిఖామణి—అందుకు నేను కర్తనుగాను!

శానయ్య—హాంహారి నిన్ను తగలెయ్యా!

శిఖామణి—కావలసినది కావచ్చు!

శానయ్య—చంపేస్తున్నావురా పీనుగా! (అని కర్రతో

శిఖామణిని కొడతాడు)

శిఖామణి—ఓరి దున్నా నీ కేమువచ్చిందిరా !

శానయ్య—తెలివితక్కువ ప్రేలాపనకి బహుమతి.

శిఖామణి—ఏమి నీపొగరా ? ఇదేనా మర్యాదా ? నా అంతేవాసిని కొడతావురా ?

శానయ్య—(కూచుని బాసింపట్టు వేసుకుని, చిరునవ్వుతో) శిఖామణిగారూ ? తమనూరాట గోరగణి మర్చాలి, మనం ప్రతిదీ అనుమానించాలి. "నన్ను కొట్టావు" అని అనకూడదు. "కొట్టినట్టు కనిపిస్తోంది" అనాలి.

శిఖామణి—నేను వెళ్ళి ఫిర్యాదు చేస్తాను.

శానయ్య—(నవ్వుతూ) అందుకు నేను కర్తనుగాను.

శిఖామణి—ఇదిగో దెబ్బలు కనబడుతూంటేనే !

శానయ్య—కావచ్చు !

శిఖామణి—నువ్వే నన్ను ఇల్లా చేసింది.

శానయ్య—అందులో అనుభవం ఏమీలేదు.

శిఖామణి—నీకు వారంటు పెట్టిస్తా !

శానయ్య—నాకు తెలియదు.

శిఖామణి—నీపని పడతా !

శానయ్య—కావలసినది, కావచ్చు !

శిఖామణి—కాకపోవచ్చు !

(ఎడమ వేపుకి వెళ్ళిపోతాడు

శానయ్య కుడిపక్కకి నిష్క్రమిస్తాడు)

రంగం-3

[శాంత ఇంటిముందు వీధి. ఎడమనించి శానయ్య వస్తాడు]

శానయ్య—(ఇటూ అటూ చూస్తూ ఆలోచిస్తూ) వాళ్ళు చేసిన కొద్దీ అనుమానం జాస్తి అవుతోంది. అందుకనే శిఖామణిగాణ్ణి నా చేత దెబ్బలు కొట్టాను. పొద్దున్నే నేను లేచే సరికి, బుడబుడక్కలవాడు శకునం చెప్పి నాకు శుభం జరుగుతుందన్నాడు. 'శుభం' అంటే ఏమిటిరా కుంకా అన్నాను. పెళ్ళి అన్నాడు. ఆ పిల్ల వద్దన్నాటిది అవుతుందిగా అన్నాను. అంటే నాకు అర్థం కాకుండా ఏదో ముక్కలుగా గబగబ లాగించాడు పైగా, నిన్న రాత్రి నాకు స్వప్నం కలొచ్చింది! సముద్రం ఒడ్డున నేను ఒంటరిగా కూర్చున్నాను. తుఫాను. దానికి అర్థం ఏమిటో సరిగ్గా తెలియదు శకునం అడగాలి. ముందట ఈ శాంతని పిలిచి నా సంగతులు మాట్లాడాలి. పెళ్ళి జరిగినలగాయతు తొందరగా అవుతుందో ఉండదో దాన్నే అడిగితే తీరిపోతుంది.

(అని, ముందుకు వెళ్ళి, "శాంతా! శాంతా!" అని పిలుస్తాడు. సంచి ఎడంచేతిలో వేళ్ళాడుతూ, చెప్పులు తొడుక్కుని, గొడుగు వేసుకుని, ప్రయాణభేరీలో శాంత వస్తుంది)

శానయ్య—(తనలో) మోహనాకారం! ఏమి అందం! ఏమి ఒయ్యారం! ఏ పూట దీన్ని చూసి పెళ్ళాడకుండా

ఉండగలడూ!

(పైకి) తాగల భర్తనైన నాకు తాగల భార్యా! ఎక్కడికి బయల్దేరుతున్నావు?

శాంత—స్వామిగారి ఇంటికి.

శాస్త్రి—మీనాన్నగారింటికెందుకే!

శాంత—లేదు

శాస్త్రి—ఏమే! నా పెళ్ళాంగారూ! ఎవరికి ఇక చెప్పి కావాలనుకుంటే. ఇంత చేసింది, ఎప్పుడు నేను చెప్పినట్లల్లా వింటూండాలని పేచీలు పెట్టలేను కదా. నీకేమైనా చెప్పు నామాట. నా కంఠం నొక్క చాలా సులభంగా చేసావు?

శాంత—ఇంకా నిను ఒకంటా అంటూనే! నా సంతోషానికి మేలైన.

శాస్త్రి—ఎంతచక్కని మాటలో! (అని చిరునవ్వుతో కనుబొమ్మలు పైకెత్తి నవ్వుతాడు.)

శాంత—ఏ మేనంటే, మా నాన్న శాస్త్రిగారి (ప్రస్తుతం) నన్నిక్కడ నించీ నాకు స్వేచ్ఛ లేకుండా చేసి ఇన్నాళ్ళు పన్నెండు ఖైదులో ఉన్నాను. ఖైదునాకుదగ్గి నాకు ఇష్టం నాకు స్వాతంత్ర్యం కావాలి. దేవుడు, ఇప్పటికి, మిమ్మల్ని కలిపాడు.

శాస్త్రి—ఇదేంటూ! (అనుకొంటు తెల్లబోతాడు)

శాంత—మిమ్మల్ని పెళ్ళాడ్డంతోటే నాకు కావలసినంత స్వేచ్ఛ మీరు ఇవ్వకమానరు. "పెళ్ళాలు దివాంధాలులా పడి ఉండవలసిన పదార్థాలు" అని భావించే భర్తల జాతికాదు

మీదాది! మీరెక్కడా! మీరు యోగ్యులు, అనుభవజ్ఞులు.

శానయ్య—సరి సరి.

శాంత—ఒకటిగా ఉంటే, నాకు తోచదు—మీకుమల్లేనే. నేనూ మాట్లాడితే. నాటకాలు, మీటింగులు, పిక్నిక్కులు, పార్టీలు అంటే నేనూ చెవి కోసుకుంటాను-మీకుమల్లేనే. నావంటిది మీకు దొరకడం ఉభయతారకం.

శానయ్య—(మొహం చిట్లించుకుని, తల ఊగించి) అర్థనూ!

శాంత—మనం దెబ్బలాడుకోకూడదు.

శానయ్య—కూడదు.

శాంత—మనం ఒకర్ని ఒకరు అనుమానించకూడదు.

శానయ్య—కూడదు.

శాంత—అసలు, నేను ఎవరితోటేనా కాస్త ఇదిగా మాట్లాడుతూంటే మీరు ఒక్కరూ కూడదని మనస్సులో ఇదవకూడదు.

శానయ్య—అల్లాగే, అల్లాగే.

శాంత—మీపనుల్లో నేను జోక్యం కలగజేసుకోను.

శానయ్య—పాపం!

శాంత—నాపనుల్ని గురించి మీరు యాగీ చెయ్యకూడదు. మనకి అన్యోన్యవిశ్వాసం ఉండాలి.

శానయ్య—తెలిసింది, తెలిసింది.

శాంత—మీరెల్లానో ఊరుకున్నారేం? మీ మొహం

బొత్తిగా మారిపోయి పొగచూరి పోతూండేం ?

శానయ్య—(చికిలించి) నాకు కొంచెం కళ్లు చిఱతలు కమ్ముతున్నాయిలే, తల తిరుగుతూంది

శాంత—ఈ కాలంలో ఆ జబ్బు మామూలైందిగాని, మనపెళ్లికి, అల్లాంటి హెచ్చు తగ్గులు లంగున సర్దుకుంటాయి. సెలవు నాకీ డ్రెస్సు బాగుండలేదు. బజారుకి వెళ్లి, కొత్తడ్రెస్సు పుచ్చుకొచ్చి, బిల్లు తమకి పంపుతాను. (అని వేళ్లతో శానయ్య బుగ్గ తాటించి, చప్పున వెళ్లిపోతుంది.)

శానయ్య—(తనబుగ్గ తను తాటుకుంటూ) ఇదేమిటీ! ఇహాను ఇది నామాట ఏం వింటుంది ? ఎంత చిక్కొచ్చిందీ! ఎల్లా ఈ పెళ్లి రద్దుచేసుకోడం ? సరయ్య మాట విన్నాను కాను గదా! శిఖామణి చెప్పినట్లు అనుమానం మంచిదిలా కనపడుతోంది సరయ్య కనపడితే బాగుండును! (వెనక్కితిరిగి) అమ్మగో! సరయ్యా!

సరయ్య—ఓయ్! ఏకోనమే! నగలు కొంటూ నన్నావు. షాపుకార్ని రమ్మన్నాను

శానయ్య—అదకాదు, మాట!

సరయ్య—నీ చురుకు తగ్గినట్టుందేం ?

శానయ్య—కొన్ని చిక్కులు బయల్దేరాయి. నేను ఇంకా ఆలోచించవలిసొచ్చింది. ఇంకా తరిస్తేగాని పెళ్లి చేసుకోను.

సరయ్య—నే వెడతాను. నాకు తీరుబడిలేదు.

శానయ్య—అది కాదోయ్! నాకు ఓ కలొచ్చింది.

సరయ్యా—(వెళ్ళిపోతూ) అయితే ఏమంటావు ?

శానయ్యా—దానికి కాస్త అర్థం చెబుతావేమో అని.

సరయ్య—ప్రశ్న కనుక్కో, నాకేం తెలుసు ? (అని ఎడమకి వెళ్ళిపోతాడు)

శానయ్య—స్నేహాలు ఇల్లాగే ఉంటాయి. ఇక శాంత తండ్రిని కలుసుకుని, మూర్ఖుడి ఈసై తానుపెళ్ళి ప్రారంభించుకోవాలి, బాబూ ! (అ ఉసూరుమంటూ కుడిపక్కకి వెళ్ళిపోతాడు)

రంగం-4

(శాంత శంకరియింట్లో ఒక కుర్చీమీద కూర్చొని చదువుకుంటూ ఉంటుంది. ఎడమవేపునుంచి చంద్రుడు వస్తాడు. శాంత లేచి, షేక్‌హాండు ఇచ్చి అతణ్ణి కుర్చీ మీద కూర్చోమంటుంది. అతను, దీనంగా, కుర్చీలో కూలబడి మూలుగుతాడు)

శాంత—ఏమిటండీ, విశేషాలు ?

చంద్రుడు—ఏమున్నాయి ? నువ్వే పెద్దవిశేషం.

శాంత—అదేమిటి అల్లా అంటున్నారు?

చంద్రుడు—నాకు ఎన్నిరీతుల ప్రేమజాబులు రాశావ్? ఎన్నిమాట్లు మాట ఇచ్చావ్?

శాంత—నిజమే. లేనన్నానా ఇప్పుడు మాత్రం?

చంద్రుడు—ఇప్పుడు శానయ్య సంబంధం మాటనిజమే?

శాంత—ఆ.

(కుడిపక్కకి శాంత వచ్చి, మాటలు, ఆలకించి నోరు నొక్కుకుంటూ.)

చంద్రుడు—పెళ్ళి మాటే?

శాంత—ఆ.

చంద్రుడు—ఈరాత్రే?

శాంత—అవును.

చంద్రుడు—అవురా! (అని ముక్కుమీద వేలుంచుకుని) ఎంతక్రూరురాలవో చూడు! నాజీవితం అంతా నీకోసం పాడు చేసుకున్నాను. ధనంకూడా చాలా అయిపోయింది. ఇక విషం పుచ్చుకోవాం

శాంత—మీయందు నాప్రేమ సుధాప్రకారం గానే ఉంది, ఉంటుంది. మనం పెళ్ళాడేస్తే కాపరం సాగించడం ఎల్లా? నాదగ్గిరా కాసులేదు, మీదగ్గిరా లేదు. ధనం లేందే జగత్తులేదు. అందుకని, అతడి ధనాన్ని ప్రేమించి అతణ్ణి పెళ్ళాడతానన్నాను గాని, అతనితో కాపరం చెయ్యను. కూడా ఉంటాను! అతడూ ఆట్టేకాలం ఉండడు. (శాస్త్ర్యులు ఉలిక్కిపడి ఆగ్రహం చూపించాలి) మరి ఆరునెల్ల నాటికి అతను పైసలు. అప్పుడు నాయిష్టం, అనగా మనపెళ్ళి! (శాస్త్ర్యుని చూసి, సిగ్గుతెచ్చిపెట్టుకుని) రండి; మిమల్ని గురించే నేను మాట్లాడుతూన్నది. మీగొప్ప చెప్పుకుంటున్నాను.

చంద్రుడు—నువ్వన్న పెద్దమనిషి...

శాంత—అవును. ఈపెద్దమనిషే నన్ను వరించారు.

చంద్రుడు—అయ్యా! తమ వివాహసందర్భంలో తమర్ని కడుంగడు అభినందిస్తున్నాను. తమ విధేయుణ్ణని నమ్మండి. ఇంతకంటె మర్యాదగల పెళ్ళికూతురు భూమిమీద లేదు. శాంతా! ఇంతకంటె లక్షణాలుగల భర్త నీకు దొరకదు. అతని ధోరణి చూస్తేనే, గొప్ప భర్తలాగ కనిపిస్తునాడేమిటి? తమ స్నేహితుణ్ణి ఎప్పుడేనా దర్శనం దయచెయ్యండి.

శాంత—సరే. సెలవు.

(చంద్రుడు ఎడమకి వెళ్ళిపోతాడు.)

శానయ్య—మీనాన్న ఇంట్లో ఉన్నాడా?

శాంత—ఇంకా రాలేదు.

(శానయ్య కుడివేపుకి పోతాడు.)

రంగం — 5

(రాజాలుగారి యిల్లు. వీధిగది. రాజాలు పత్రిక చదువుతూ ఉంటాడు. శానయ్య కుడివేపునించి ఒక్క అడుగువచ్చి, నిలబడి, నిట్టూర్పు విడుస్తాడు.)

శానయ్య—(తనలో) ఈపెళ్ళిఉరి ఎల్లానేనా తప్పించుకోవాలి. (పైకి) ఏమండోయ్!

రాజాలు—ఓ హోహో! లోపలికి దయచెయ్యండి, అల్లుడుగారు!

శానయ్య—విధేయుణ్ణి.

రాజాలు—ముహూర్తానికి చాలావ్యవధి ఉన్నట్టుంది. అప్పుడే తర్లివచ్చారా?

శానయ్య—క్షమించాలి.

రాజాలు—నాకూ తొందరగానే ఉంది, ముహూర్తం ఎప్పుడు వచ్చునా అని.

శానయ్య—నేను వేరే పనిమీద వచ్చాను.

రాజాలు—నేను అన్నిటికీ అడ్వాన్సులు కట్టేశాను. బాజా భజంత్రీలు, పాటకులు, బూటకులు, భోజనాలు, తాంబూలాలు, అన్నీ రడీ. మా పిల్లకూడా ఒకస్తాబు అవుతోంది! మీరే తరవాయి.

శానయ్య—నేను...అంగీకరించడం రాలేదు.

రాజాలు—పర్వాలేదు మీకు వచ్చేటట్టే జరిపిస్తాం లెండి.

శానయ్య—అది కాదయ్యా, వినిపించుకోక వచ్చావేం, నేను మరోపనికోసం వచ్చానంటూంటే!

రాజాలు—చాలు గాని, రావయ్యా,అల్లుడుకాన. (అని జబ్బపట్టుకుని కుర్చీమీద కూర్చోపెడతాడు. శానయ్య లేచి మళ్లీయెడంగా వెడతాడు.)

శానయ్య—ఒకటి రెండుమాటలు తమతో చెప్పాలి.

రాజాలు—ఏమిటయ్యా పట్టింపులూ, ఇప్పణ్ణించీ అలకే! బాబ్బాబు! (అని గడ్డం పట్టుకుని) ముందు వచ్చికూచో.

శానయ్య—నేను కూచోను. మొదట మీతో ఓమాట చెప్పాలి.

రాజాలు—ఒక మాటా ?

శానయ్య—అవును.

రాజాలు—ఏమిటది ?

శానయ్య—నేను, తమకూతుర్ని, నాకిమ్మని, మిమ్మల్ని లోగడ అడిగినమాట వాస్తవమే. అందుకుమీరు ఒప్పుకున్న మాట కూడా నిజమే. కాని,

రాజాలు—కాని...

శానయ్య—కాని, నేను కొంచెం ముదురు. ఆ అమ్మాయి లేత. నావంటివాడు ఆమెకి తగడు.

రాజాలు—క్షమించాలి. మీరు మాపిల్లకి పూర్తిగా నచ్చారట. మీతో సుఖంగా జీవిస్తుందిట, మాపిల్ల.

శానయ్య—కాదయ్యా ! నాకు మాచెడ్డతిక్క. అప్పుడప్పుడు నాకు పైత్యిస్తుంది.

రాజాలు—అల్లాంటప్పుడు మా అమ్మాయి జాగ్రత్తపడగల మనిషే ! ఏమీ ఫర్వాలేదు.

శానయ్య—సరేలెండి. నేను అవకరపు మనిషినని ఆవిడికి అసహ్యం వెయ్యవచ్చు !

రాజాలు—వేస్తేం ? గుణవంతురాలి యొక్క మొగుడు ఎంత అసహ్యంగా ఉంటే అంత ఎక్కువ పేరు ప్రతిష్ఠలు ఆవిడికి వస్తాయి.

శానయ్య—మీ అమ్మాయిని నాకివ్వద్దని మీకు సలహా యిస్తున్నాను. ఇప్పుడేనా గ్రహించుకో ?

రాజాలు—ఛి ! వెధవప్రాణం పోయినాసరేగాని, నేను మాట తిరగను. మాపిల్లని మీకే యిచ్చి తీరతాను.

శానయ్య—(నవ్వుతూ) పోనీ, మీరు మాట తప్పినందుకు నేను ఏమీ అనుకోను లెండి.

రాజాలు—ఒకమాట చెప్తాను వినండి. మీయందు నాకుండే గౌరవం ఎల్లాంటిదంటే, అవతల ఓ మహారాజువచ్చి మా అమ్మాయిని పెళ్లాడతానన్నా సరే, వాడికి నానేల, పిల్ల దాన్ని తను చేతుల్లో ఉంచాలి గాని, మరోటుందా ?

శానయ్య—మీరు నాయందు ఇంత ఆదరణ చూపినందుకు కృతజ్ఞుణ్ణి. కాని, మీ అమ్మాయిని పెళ్లాడడానికి వీలులేకుండా వచ్చిందని చెప్పడానికి సాహసిస్తున్నాను.

రాజాలు—ఏమిటీ ? నువ్వు మా అమ్మాయిని పెళ్లాడవ్ ?

శానయ్య—ఆడను.

రాజాలు—ఏం ? నీకేంవచ్చిందీ ?

శానయ్య—ఏంలేదూ ! నేను పెళ్ళికితగను. పైగా, మానాన్నా, మాతాతా, మరి మా గోత్రంలో ఎవళ్లూకూడా పెళ్ళి చేసుగోడం ఆనమాయితు లేదుట.

రాజాలు—నూభాగే. ఎవరియిష్టం వారిది. బలవంతం ఎక్కడా పనికిరాదు. కాని మొదట నువ్వు మా అమ్మాయిని పెళ్లాడతానన్నావు. అంతా సిద్ధం అయింది. ఇప్పుడు నువ్వు

చాకు సాం కూడా నాకు తెలియదు.

రాజాలు—నిజంగా?

శానయ్య—నిజంగా.

రాజాలు—అల్లాయితే పెళ్ళాడు.

శానయ్య—ఆ కను.

రాజాలు—(కర్రతో మళ్ళీ రొండుకొట్టి) తమ అనుజ్ఞ తరవాత యిస్తురుగాని రెండి. ప్రస్తుతం మిమ్మల్ని నేను కొట్ట వలసి ఉంటుంద.

శానయ్య—కొట్టకురా, నన్ను చంపెయ్యి!

రాజాలు—నాకూ ఎంతవిచారంగా ఉంది? కాని గత్యం తరంలేదు. అయితే మీరు ఓ సమాధానం చెప్పే వరకూ మిమ్మల్ని వదలడం అశాస్త్రీయం!

(అని మళ్ళీ కర్ర ఎత్తుతాడు)

శానయ్య—ఓరి నీ మొహం మండా, పెళ్ళే చేసు కుంటానయ్యా!

(కుడివేపునుంచి గబగబా సరయ్య వస్తాడు)

సరయ్య—సుముహూర్తం గావును, శానయ్యా! నవ్వా నన్ను నీ పెళ్ళికి రమ్మని పిల్చావ్! పెళ్ళంటే, దెబ్బలపెళ్ళి అనా నీఉద్దేశం?

శానయ్య—నామొదం పోదూ! స్నేహితుడికి జాలి లేకపోతే, శత్రువుకి ఉంటుందా?

(అని ఖిన్నుడై పోతాడు)

సరయ్య—ఆగండి, రాజాలుగారు ! ఏమిటిసంగతి ?

రాజాలు—సూవత్తూ సిద్ధం అయింతరువాత నా కూతుర్ని పెళ్ళాడనని కూచున్నాడు. కాని, పెళ్లాడే వరకూ నేను వారిని చాంగొట్టవలసిన అవసరం వచ్చింది.

సరయ్య—ఏమయ్యా ?

శానయ్య—కాదయ్యా, ఇంటాకా మీఅమ్మాయి చంద్రుడితో గుసగుసలాడుతోంది. నే విన్నాను. నాడబ్బుని పెళ్ళాడుతోందిటగాని, నన్ను కాదుట ! నా అనంతరం వాళ్ళిద్దరూ పెళ్ళి చేసుగుంటారట !

సరయ్య—అందుకని, నాసలహా ఇప్పుడేనా వినపడుతుందా!

శానయ్య—ఇంకావ్వి (అని లెంపలు కొట్టుగుని) న పడక పోతుందా ?

సరయ్య—(ఒక కాగితంముక్క తీసి) అల్లాఅయితే ఈకాగితం మీద సంతకం చెయ్యి !

—(చేస్తాడు)

సరయ్య —మీ అమ్మాయిని పిలవండి రాజాలుగారు !

రాజాలు—అమ్మాయి ! (అని పక్కకి చూసి పిలుస్తాడు)

శాంత—(వస్తుంది)

సరయ్య—శానయ్యని నువ్వు డబ్బుకోసం మాత్రం పెళ్లాడుతున్నానని నీ ప్రియుడైన చంద్రుడితో చెప్పావుట, నిజమే ?

శాంత—ఆహా, నిజమే !

సరయ్య—అయితే విను. శానయ్య స్థిరాస్తి నలభై

ఎకరాలు అల్లాఉండవి. అతనికి రొఖ్ఖం నాలుగు వేలుంది ఆస్తంతా నీ కిచ్చేస్తే నువ్వు అతణ్ని పెళ్ళాడ్డం మానేస్తావా?

శాంత—ఆ. నాకు ఎప్పుడూ కూడా చంద్రుడి మీదే ప్రేమ.

సరయ్య—శాంతయ్య తన నాలుగు వేలూ భద్రం గారనే ఒక లక్షాధికారి దగ్గిర దాచుకున్నాడు. రూపాయి వడ్డీకి అవి యిప్పుడు ఆరువేలయింది. అది యిస్తూ శాంతయ్య నీకు విలియా వేశాడు. నువ్వు భద్రంగారి దగ్గిర వసూలుచేసుకో. ఇదిగో కాగితం.

శాంత—(కాగితం చూసుకుని) ఇంత గొప్ప సలహా చెప్పినందుకు మీకు మేం కృతజ్ఞులం.

సరయ్య—రాజాలు గారూ! చంద్రుడిగారికి రమ్మని సుముహూర్తం దాటకుండా కార్యం జరపండి.

రాజాలు—(లోపలికి వెళ్లి చంద్రుణ్ని వెంటపె[illegible]గు[illegible] అమ్మాయి! రా!

(అని యిద్దరి చేతులూ కలిపి) అమ్మాయ్యా! ఇ[illegible] పిల్లవూ నీది. (వెడుతూ తనలో) మా అమ్మాయి ఎవర్ని పెళ్ళాడితేం గాని, నాకు బరువు తగ్గింది.

(రాజాలూ, శాంతా, చంద్రుడూ ఎడమవేపుకి నిష్క్రమిస్తారు.)

సరయ్య—(వాళ్ళంతా నిష్క్రమిస్తూండగా) శాంతయ్యా! మనం మరి వెడదాం రా! (అని కుడివేపుకి జరుగుతూండగా

శానయ్య వెనకాల నడుస్తాడు. నడుస్తూ)

శానయ్య—నెత్తురూ చెమటా ధారపోసి కూడబెట్టిన డబ్బు గంగపాలు చేశావుకదా, సరయ్యా! అయినా సరేలే! నీమాట నాకు గురి!

సరయ్య—ఏంజేస్తాం! నువ్వు ఇంకా విన్లేదు కావును. భద్రంగారు లక్షాధికారి అయినా, సంపూర్ణంగా పనాలాతీశాడు. నీ అప్పులో ఒక్క పైసైనా వెనక్కిరాదు. ఆ పత్రం నువ్వు ఎల్లానూ నాలిక గీసుకునేదేకదా, పోనీ వాళ్ళమీద పారేయ్యానున్నాను!

శానయ్య—ఎల్లానా! మా మంచిపని చేశావు. డబ్బుపోతే పీడాపోయింది గాని, నీనర్మనూ అని తప్పించావు యీ "వద్దంటేపెళ్లి

(నిష్క్రమిస్తారు)

ఘటన

ఘ ట న

["మోలియర్" రచించిన ప్రహసనాలలో ఒక దానికి ఇది అనుసరణం, చాలవరకు అనువాదం. ఇది, 7—3—1932 తారీఖున ఆర్ట్సుకాలేజీలో, యం. యస్. హెచ్. థాంప్సన్ దొర గారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన సభాసందర్భంలో మొదటిసారి ప్రదర్శించారు)

పాత్రలు.

1. త్రివిక్రమం—ఒక గృహస్థు
2. నీలగిరి—కమలని ప్రేమించినవాడు
3. శానయ్య—నీలగిరికి సేవకుడు
4. కమల—త్రివిక్రమం ఇంట్లో ఉన్న కోయపిల్ల
5. పనసయ్య—నీలగిరి తండ్రి
6. హంసరాజు—పనసయ్యకి ఇష్టుడు

పాత్రధారులు.

1. త్రివిక్రమం—ఉరుటూరి సోమేశ్వరరావు
2. నీలగిరి—పుచ్చా పూర్ణానందం
3. శానయ్య—ముగ్గిరాల సత్యనారాయణ రావు
4. కమల—ఐ. భావనాచార్యులు
5. పనసయ్య—ఎన్. వెంకయ్యపంతులు
6. హంసరాజు—సోమంచి ఎగ్గన్న శాస్త్రి

రంగం-1

(కుడివేపునించి నీలగిరి ప్రవేశించి)

నీలగిరి—సరేలే, చంద్రుడూ! కాస్త!! వెనక, నేను హేమలతని ప్రేమించినప్పుడు, నువ్వూ దాన్నే ప్రేమించావు ఇప్పుడు, నేను కమల కోసం ఇక వస్తూంటే నువ్వూ కమలకోసమే యాత్ర స్తున్నావ్! బాగా తయారవుతుంది! చూద్దాం, ఎవరు నెగ్గుతారో!

(కుడివేపునించే, శానయ్య వస్తాడు)

నీలగిరి—ఏమోయ్! శానయ్యా!

శానయ్య—చిత్తం! ఏమిటి సంగతి?

నీలగిరి—సంగతా! కావలసినంత! నా మోహవ్యాపారం! అంతా బొత్తిగా అభాండ్రంగా ఉంటోంది. ఇటీవల నేను హంస రాజుగా రమ్యాయిని మానుకుని కమలని మోహిస్తూంటే, చంద్రుడూ ఆపిల్లనే ప్రేమిస్తున్నాట్ట విన్నావా? వాడి దిష్టకాయి చేష్టలు!

శానయ్య—చంద్రుడా! కమలనా! ప్రేమిస్తున్నాడూ!

నీలగిరి—కళ్ళకి అడ్డుకుంటున్నాడంటే సహూ!

శానయ్య—చిక్కే!

నీలగిరి—ఇంకా నెమ్మదిగా అంటావేం? అంచేత నాకు మా చెడ్డకోపం వస్తూంది. అసలు నాకు భయమేమిటిలే? నువ్వున్నావుగా నాకూ! నీతో ఎవ్వడూ ఎత్తు వెయ్యలేడు.

నువ్వు సేవక చక్రవర్తివిగాని, సాధారణ సేవకుడివా మరి !

శానయ్య—అయ్యా ! ఇక మాటలు అట్టే ఖర్చు చెయ్యకండి. అవసరం ఉన్నప్పుడు ఇల్లానే మమ్మల్ని అందలం ఎక్కించి చిక్కుల్లోంచి తప్పించి ఏదో చిరాకు తెచ్చుకుని చెప్పొచ్చుగు కొడతారు.

నీలగిరి—అబ్బా, సరేగాని, శానిస్తే కమల గురించి మాట్లాడు, నీకు పుణ్యం ఉంటుంది ! ఆ అందం చూస్తే, ఆ అమ్మాయి గొప్పవంశంలో నేపుట్టి కారణాంతరంవల్ల ప్రస్తుతం త్రివిక్రమంగారి యింట్లో దాసీ అయి ఉందని అను కుంటాను.

శానయ్య—లోపల అనుకోండి, ఈమాట చెబితే మీ నాన్న కర్రుచ్చుకుంటాడు ! అసలు మీ వెఖరిచూసి ఆయన ఎప్పుడూ ధుమధుమలాడుతూనే ఉంటాడు. హంసరాజుగారి హేమలతని తమరికి ముడెడితేగాని మీకు కుదురురాదని ఆయన నాతో చెప్పాడు. ఊరూ పేరూ తెలియని కమలని మీరు ప్రేమిస్తున్నారనిగనక ఆయనవింటే ఆయనకోపం అట్టే చెలరేగిపోయి తుపానులోకి దిగుతుంది. అందులో మీరు కొట్టుకుపోవచ్చు !

నీలగిరి—చాల్లే ! ఇదా ! నువ్వు నాకు చెప్పడం ?

శానయ్య—అహా, ఉన్నసంగతి మనవి చేశాను.

నీలగిరి—(కోపంగా) నీసంగతీ నీసలహా నాకక్కర్లేదు. నౌఖరు వాడొకడు నీతి బోధచేస్తూంటే వినే బాపతుకాదు

మంది. నాకు కోపం రావడం నీకు లాభం లేదు.

శానయ్య—(తనలో) కొంచెం అంటుకుంది (పైకి) అబ్బే! ఊరికే అన్నానండీ! సహజంగా ఉండే వ్యాపారాలు శానయ్య వద్దంటాడా! నాకు మంచితనం తప్ప రెండోది అక్కర్లేదు... అందుకని మీనాన్న చెప్పిన చవట మాటలు వినక, మీ మనస్సు చెప్పినరీతిగా నడవండి. ఈ ముసిలిఘటాలు ఊరుకోలేక, శ్రీరంగనీతులు చెప్పి, కాలవశంచేత తమకు జాగ్రత్తగా ఉండవలసొచ్చి, యువకుల్ని కూడా అల్లా ఉండమంటూరు...నా మజాకా మీకు తెలుసు, పంపండి మరి.

నీలగిరి—ఈమాట నచ్చింది! లోగడ నేను నా బాధ కమలకి నివేదించాను. ఆ అమ్మాయి నామాట కొట్టిపారెయ్య లేదు. కాని, ఇప్పుడు చంద్రుడు ఒకడు అడ్డొచ్చాడు. అందుచేత, నువ్వు ఏం ఎత్తు వేస్తావో, ఏం వ్యూహం పన్నుతావో, ఏం బోను ఒగ్గుతావో! నీప్రజ్ఞంతా చూపెట్టి చంద్రుడి ఆట కట్టెయ్యాలి!

శానయ్య—అయితే కొంచెం ఆగండి (తనలో లాగ) ఇప్పుడు వీలేమిటీ!

నీలగిరి—మంచి ఎత్తు

శానయ్య—అబ్బ! ఉండండీ! ఏకతొందర. నాది నిదానించే బుర్ర! ఆఁ అదీ! మీరు...కాదు... అక్కడికి వెళ్లి...

నీలగిరి—ఎక్కడికి?

శానయ్య—అది మంచిది కాదు. నేను ఒక మోస్తరుగా...

నీలగిరి—ఏ మోస్తరు?

శానయ్య—అది నెగ్గదు. పో ఓపనిచేస్తే...

నీలగిరి—ఎవరు ? ఏ పని ?

శానయ్య—ఏమో ! నేనెరగను.

నీలగిరి—అబ్బ ! చెబుతావా, లేదా ? నాకు మతి పోతోంది.

శానయ్య—పోనీండి ! మీకిప్పుడు ధనం ఉండాలి. త్రివిక్రమం మనుష్యప్రవర్తనం చేస్తాడు. కోమటివాళ్లు వీడికి కొంత బాకీపడి యిచ్చుకోలేక యీపిల్లను తాకట్టుపెట్టి వెళ్లారు. అదీగాక, త్రివిక్రమం, డబ్బుకోసం లెంపకాయలూ, గడ్డి వగైరా తినేస్తాడు. ఆడబ్బు వాడిమొహాన్ని కొడితే, ఆపిల్లని మీకి అమ్మేస్తాడు. కాని, మీనాన్న కాని యివ్వడు. మీదగ్గిర దమ్మిడీ లేదు. ఆగండి. కమల పని దాచింది ఈగదిలోనే. అదే కిటికీ. పక్కని తొక్కివచ్చామండి ! ఆ అమ్మాయి ఇల్లా వస్తోంది.

(ఎడమనుంచి, కమల వస్తుంది)

నీలగిరి—ఇట్టి దివ్యసుందర విగ్రహం నా దృష్టి పథాన్ని పడేటట్టుచేసిన ఆ దేవుణ్ని నేను ఎల్లాస్తోత్రం చెయ్యాలో తెలియటంలేదు. ఆ నేత్రాలేకదా నాకీబాధ కలిగించాయి !

కమల—నావల్ల ఇంకొకరికి బాధ కలుగుతుందని నేను అనుకోలేదు. ఒకవేళ, ఆబాధ నానేత్రాలే కలిగించినట్టే అది, నాఆజ్ఞ లేకుండా జరిగిన పనన్నమాట !

నీలగిరి—బాధంటే సరిగ్గా బాధేఅని నాఅభిప్రాయంకాదులే!

శానయ్య—అయ్యా! సందర్భం మరిచిపోయి తమరు మేఘమండలంలో ఊరేగుతున్నారు. ఉన్నసంగతి మాట్లాడి తమరు త్వరగా ఇవతలంది.

(లోపల్నించి త్రివిక్రమం "కమలా" అని కేకేస్తాడు)

శానయ్య—నే చెప్పాలా?

వెధవకర్మం! ఆ ముసలాడు, పానకంలో పుడకలాగ ఇప్పుడే రావాలీ!

శానయ్య—సరే. మీరు తప్పుకోండి. ఆయన్తో నేను మాట్లాడతాను.

(గలగెర, కుడిచేపున దాక్కు టాకు, ఎడమ చేపు నించి త్రివిక్రమం వస్తాడు)

త్రివిక్రమం—(కమలతో) ఇవతటికి ఎందుకొచ్చావ్? అవసరం ఏముంది రావడానికి? మొన్నే పరాయివాళ్ళతోనూ మాట్లాడకూడదని నేను ఆర్డరు వెయ్యలేదూ?

కమల—అయ్యా, కోపం చెయ్యకండి! కొంతకాలంకిందట నాకు ఈ యోగ్యుడి పరిచయం అయింది. ఇతణ్ణి అనుమానించవలసిన అవసరంలేదు!

శానయ్య—వీరేనా? త్రివిక్రమంగారు మహానుభావులు?

కమల—అవును.

శానయ్య—స్వామీ, విధేయుణ్ణి. ఇంత పేరుగల ప్రభువుని చూసేసరికి నాకు పట్టరాని ఆనందం అవుతోంది.

త్రివిక్రమం—అయ్యా, విధేయుణ్ణి. ఏమి సెలవు?

శానయ్య—అయినా, తమరు పనిమీదఉన్నట్టునారు. ఒక్క మాట చెప్తాను.... ఈవిడ పరిచయం నాకు ఉంది.

త్రివిక్రమం—అయితే ?

శానయ్య—ఈవిడికి సోది చెప్పడం తెలుసు. ఒక విషయం కనుక్కోవాలని వచ్చాను.

త్రివిక్రమం—ఏం ? నీకు మాయవిద్యలుకూడా తెలుసునా ?

కమల—మామూలు విద్యలే తెలుసును.

శానయ్య—(సకిలించి) నేను టూకీ తేలుస్తాను! మా యజమానిగారు మనస్సు పాడై ఉన్నారు.

కమల—(కళ్ళు మూసుగుని) అవును! ఒకపిల్లని గురించి!

శానయ్య—మాతల్లే, మాతల్లే! నిజం, నిజం, ! ఆయన ఎల్లానైనా ఆపిల్ల దగ్గిరికి వెళ్ళి, తన ప్రేమయొక్క తీవ్రత చెప్పాలనేవాలని ఏకబాధపడుతూన్నారు. కాని, ఆయనయొక్క ప్రేమనిధిమీద ఒకశక్తి అవహించి ఉంది. దీనికితోడు ఆయనికి శత్రువు ఒకడు బయల్దేరాడు. ఇప్పుడు ప్రశ్న ఏమిటీఅంటే, మా యజమానికి ఆపిల్ల దక్కుకుందా, దక్కదా ? నిజం మీనోటంట రావాలి గాని, కడంవాళ్ళ లెక్క నాకు లేదు. అందుకనే మిమ్మల్ని అడగడం.

కమల—మీ యజమానికి జన్మరాశి యేది ?

శానయ్య—కుంభరాశి గావును! మొత్తంమీద ప్రేమ చాంచల్యం లేని రాశే.

కమల—సరే తెలిసింది. ఈపిల్ల పేరుకూడా తెలిసింది.

నువ్వు మరి చెప్పనక్కరలేదు. ఇప్పుడు ఈపిల్ల కష్టాలలోఉన్నా తన ఆత్మగౌరవం నిలబెట్టుకునే మనస్థైర్యం, కలిగి ఉంది. ఈమొగుట్టు ఇతరులు గ్రహించలేరు.

శానయ్య—ఏమండీ! జ్యోతిషంయొక్క ప్రభావం!

కమల—మీయజమాని విశ్వలుడై సన్మార్గంలో ఉంటే ఈ పిల్ల అతనికి దక్కడంలో అసంభవం ఏమీలేదు.

శానయ్య— ఈపిల్లకి పైన ఓడు అధికారి పోగ యీడుగదా, శనిలాగ!

కమల—అదే పెద్దచిక్కు!

(నీలగిరి ఇవతలకొచ్చి వీళ్లని చూస్తాడు.)

శానయ్య—(తనలో) ఓరి, తెలివితక్కువా! పెద్ద దెయ్యం లాగ మమ్మల్ని భాటంగా ఎల్లాచూస్తున్నాడో, ఎడంగా ఏతవమంటేను!

కమల—అందుకని, నీవిప్పుడు ఏమిచెయ్యాలంటే......

నీలగిరి—(పూర్తిగా మధ్యకి వచ్చి) అయ్యా! త్రివిక్రమం గారు! క్షమించాలి, ఇతడు నానమ్మిననౌఖరు. నా ఆజ్ఞ చొప్పునే ఇతడు మీదగ్గిరకి వస్తా. నేనే ఇతణ్ణి పంపింది. (అని తనప్రజ్ఞకి తను నవ్వుకున్నట్టు నవ్వి) ఈ అమ్మాయిని గురించి మీతో మాట్టాడి, మీరు కోరినడబ్బు మీకిస్తే, మీరు ఈపిల్లని ఇచ్చేస్తారేమో అనుకున్నాను.

శానయ్య—(తనలో) ఓరి, నీ మొహం తగలెయ్యా!

త్రివిక్రమం—ఇదా, సంగతి! ఇందులో ఎవణ్ణి నమ్మడం?

వీడోమాటా, వాడోమాటానూ!

శానయ్య—అయ్యో! తమరింకా ఎరగరుగావును. ఈయనకి మతిలేదండి. శలకాయలోది రాసిపెట్టి కూడా కాదు, ఉత్త చాదం. ఎరగరూ!

త్రివిక్రమం—ఎరుగకేమున్నే. నేను ఎరుగున్నది నేను ఎరుగుదును. మీరు ఎవరో చేసేదేమీ. (కమలంతో) లోపలికిపో ఇల్లాంటి సాహసాను సరిచెయ్యను.

(కమలం ఎడమవేపుకి వెళుతుంది)

ఇక మీరు తుంటరిరకం! మరెప్పుడూ ఇల్లాంటి పిచ్చి పిచ్చి వేషాలు వెయ్యకండి, కోదండం తీయించగలను.

(ఎడమకి నిష్క్రమిస్తారు.)

శానయ్య—బాగా జరిగింది. న్యాయానికి ముద్దర్న మొత్తగా ఉరకవలిసింది పైపెచ్చు. నువ్వు అసలు గానుపోతే ఏంకొంప మునిగి పోయిందయ్యా! పైగా, లుడుంగుని చక్కా వచ్చి నే చెప్పినదంతా అబద్ధం అంటావేమిటి, తెలివి మద్దెపు చవటమ్మలాగ!

నీలగిరి—నేను నిజం చెప్పాను, తప్పా?

శానయ్య—అయ్యో! చెప్పాగు. ఇంతకంటె ఎక్కువ చేస్తారని ఎవడనుకున్నాడు! పప్పులో కాలెయ్యడం పోటీలో తమరిదే బహుమతీ.

నీలగిరి—ఏదో కాస్త ప్రమాదం వచ్చింది. దానికి అంత బ్రహ్మాండం చేస్తావేమిటి? ఎల్లానో కమ్ముకోలేం అంటావా!

బాబ్బాబు! నువ్వే ఏదో ఎత్తు లేవదియ్యాలి. నేనంటే వ్యాపారం పాడవుతుందేమో! కోప్పడకు సుమీ. నేను పోతాను.

శానయ్య—మీరు చెయ్యగల వాటిల్లో అదే మంచిపని. ప్రస్తుతం.

(సింగిరి కుడివేపుకి పెళ్ళిపోతాడు. శానయ్య ఇటూ అటూ పచారు చేస్తూంటాడు కుడివేపునించే పనసయ్య వస్తాడు)

శానయ్య—దణ్ణాలండి, పనసయ్య బాబుగారు!

పనసయ్య—మా సింగిరి ఏడీ?

శానయ్య—వాకీవేళ కనిపించలేదండి? అయ్యో! అబ్బాయిగారి పాపాన్నలా!—...అయితే, బాబూ! మన పొలం లోంచి ఎవడో మనిషి వాడొచ్చాడు, తమకి కనపడ్డాడా?

పనసయ్య—ఎందుకొచ్చాడూ?

శానయ్య—పొలం తవ్వుతున్నారట. తవ్వుతూంటే, ఒకచోట, గునపాలు దిగడం మానేసి ఖంగు ఖంగున పైకి ఉబకడం మొదలెట్టాయిట! తీరాచూస్తే, డబ్బుతో నిండిఉన్న గంగాళాలుట.

పనసయ్య—నరే. ఎవ్వరికీనూ చెప్పకు.

(అని కుడివేపుకి పోతాడు)

శానయ్య—చిత్తం. (అని నవ్వుతూంటాడు)

రంగం-2

(కుడివేపు వెనకనించి నీలగిరీ, ఎదరనించి శానయ్యావస్తారు)

నీలగిరి—నేను ఓమంచి పనిచేశాను.

శానయ్య—చిత్తం. ఏమిటి ?

నీలగిరి—ఓ డబ్బుసంచీ దొరికింది. అది హంసరాజు పారేసుగున్నాట్ట. పట్టిగెళ్ళి ఇందాకా ఇచ్చేశాన.

శానయ్య—ఏడవలేక పోయారు పోదురూ! ఇందాకాంనే, నేనూ విన్నాను.

నీలగిరి—ఏమి పొగరుగా ఉంది నీకూ!

శానయ్య—కాకండీ! మీనాన్నా హంసరాజూ ఎప్పుడూ కలిసి ఉంటారు. అందుకని హంసరాజుమీంద ఎత్తునడకడాకి వీల్లేదు. ఇంతలో దైవాత్తూ మీనాన్న నిడిగా కనిపించాడు. అతణ్ని పక్కకి తప్పించాను. తరవాత, హంసరాజుని కలుసుగుని, వాణ్ని నిమ్మళంగా ప్రేమకబుర్లలో పడగొట్టి, వడుపు కనిపెట్టి, వాడి సంచీ లాగి పక్కనిపారేసి, వాణ్ని సాగనంపిన పిదప అది తీసుకుని మనికి ఉపయోగించుకుందాం అని వచ్చి చెడితిని గదా, మీరు అది పుచ్చుగుని, "ఇదుగో సండో య్" అంటూ ఎగడకపోతేం ? పీటచెక్కలాగ ఏమూలో కూచోక

నీలగిరి—అది నువ్వు తస్కరించి కిందపడేశావా ? అరెరె, నాకు తెలియదే ! (అని చిటికె వేస్తాడు)

శానయ్య—(తనుకుడా చిటికేసి, వెక్కిరించి, అడుతూ)

అరెరె! నాకు తెలియదే! మీకు బుర్రపోతే తెలియదు. మీరు అన్నీ తగలపెడుతూంటే, నావల్ల కాదండీ!

నీలగిరి—నేను ఇక్కణ్నించి చాలా జాగ్రత్తగా ఉంటాను! ఎరక్క అల్లా చేశాను. మరిచూడు నాప్రజ్ఞ! నువ్వు ఏదో పన్నాలి బాబ్బాబు (అని బతిమాలుకుంటాడు)

శానయ్య—సరే. ఉండండి. నాది అసలు మెత్తని మనస్సు. నమ్మినచోట సాయం చెయ్యకుండా ఆగలేను. శ్రమలేకుండా మీరు మూట ఒళ్లో పణ్నిస్తారా? అప్పుడే మరోయెత్తు వేసేశాను! మీరు మళ్ళీ అవకతవకపని ఓటిచేస్తే మాత్రం మొదటికొస్తాం.

నీలగిరి—చ ఛ. ఈమాటుచూద్దూ......ఏమిటి యెత్తు?

శానయ్య—మీనాన్నగారు స్వర్గస్థులైనా రనే వార్తవేసి పాకించి వచ్చాను—అతాత్తుగా ఒళ్లు కొయ్యబారి ఆవలించేశారని.

నీలగిరి—మానాన్న ఇంట్లో ఉండగానే!

శానయ్య—హంసరాజు సంచీలాగే యెత్తుకోసం పక్కకి తప్పించానని చెబుతూంటే వినరేం?

నీలగిరి—పక్కకి అంటే?

శానయ్య—పొలం పంపించాను. అక్కడ పని వాళ్ళు తప్పుతూంటే, కాసుల్తోనిండిన గంగాళాలు గునపాలకి గోచరించాయి అని ఆయన్తో అనేసరికి ఆయన అక్కడికి పరుగూ! ఆయనేకాదు, ఊళ్ళో సహంమంది అటుధౌడూ! ఇప్పుడు

మనం మీనాన్నగారికి అంత్యక్రియలు జరిపేయత్నం చేస్తూన్నట్టు నటించాలి

ఈనగతి హంసరాజుకికూడా చెప్పిచాను. మీరు అచాటున నుంచోండి. నేను హంసరాజుని పిల్చి అతడితో మాట్లాడుతూంటాను. కొంతసేపటికి మీరు కూడారండి.

(నీలగిరి కుడిపక్క దాక్కుంటాడు)

శానయ్య—(ఎడమవేపుకి నడిచి) హంసరాజుగారూ!

హంసరాజు—ఆఁ (అంటూ, వస్తాడు)

శానయ్య—ఈవార్త వినేసరికి మీకు ఆశ్చర్యం వేసిపోయి ఉంటుంది.

హంసరాజు—అదే! విపరీతపు మరణం!

శానయ్య—ఆయనదే లోటు. ఇంత దారుణపు పనికి ఆయన్ని క్షమించకూడదు. నేను క్షమించను.

హంసరాజు—కాస్త తీసుగోడానికేనా ఆయనకి తీరుబడి లేకపోతే.

శానయ్య—మరణానికోసం ఇంత తొందరంటూ ఎక్కడా చూడలేదండీ.

హంసరాజు—పాపం నీలగిరి!

శానయ్య—ఆయన విచారంలో కేవలం మునిగిఉన్నాడు తలకాయ గోడకేసి కొట్టుకున్నాడు. తనుకూడా తండ్రితో పోతానంటాడు. తండ్రి విగ్రహం అతని కంటపడితే అతడు ఇంకా ఏమి ప్రమాదం తెస్తాడో అని అప్పుడే ఆశవాన్ని కట్టేశా

నండి.

హంసరాజు—అయ్యో పాపం! అప్పుడే ఎందుకు కష్టేశావ్? నేనింకా చూతాం అనుకున్నానే! పైగా ఒకవేళ ఇంకా జీవం ఉందేమో! ఇల్లాంటి పొరపడి కొందరు హత్యలుచేస్తూంటారు.

శానయ్య—ఆవిషయం నేను గాంటీగా చెప్తాను! అందుచేత, నీలగిరి తనతండ్రికి అంత్యక్రియలు శుభ్రంగా చెయ్యదల్చుకున్నాడు. అతని రాబడి మీకు తెలిసిందే. కాని, అతను, ఇంకా ఏదీ! కుర్రాడు. ఆస్తిఅంతా కాగితాల మీదేఉంది. అందుకని, తమర్ని ప్రార్థించి ఒకవెయ్యి పట్రమ్మని నన్ను పంపించాడు.

హంసరాజు—అవునవును.

(అని ఎడమువేపుకి వెళతాడు. శానయ్యకూడా వెంబడిస్తాడు. అప్పుడే వాళ్ళిద్దరూ వెళ్కివస్తారు ఈలోపల నీలగిరి కుడివేపు నించివచ్చి, ఎవరకూ దుగ, తలవంచుకుని, విచారం అభినయిస్తాడు.

హంసరాజు—ఊరుకో నీలగిరీ! మీనాన్నకి యెంతలో వచ్చింది పాపం! పనయ్య మంచివాడేమరీ! అయితేం, మృత్యువుకి మొహమాటం ఏమిటి? పొద్దున్న కలకల లాడుతూ ఉన్నాడు.

శానయ్య—అయితేనేమండీ! ఒంటిగెలో బోలెడంత జరిగి పోతూంటుంది.

నీలగిరి—అయ్యో (అని ఏడుస్తాడు)

హంసరాజు—ఊరుకో వెఱ్ఱినీలం! ఇంతాచేసి, మీ నాన్న కూడా ఓ మనిషేకదా! మృత్యువుని తప్పించుగుని ఎవడు బతగ్గలడూ!

నీలగిరి—అయ్యో!

హంసరాజు—మరోటీ. మృత్యువు, నోటీసుకూడా లేకుండా, మనుష్యుల్ని లాక్కుపోతుంది. దానికి జాలేమిటి?

నీలగిరి—నాయనోయ్!

శానయ్య—మీ సముదాయింపు వ్యర్థం. ఇతణ్ని విచారం చుట్టబెట్టింది.

హంసరాజు—ఈ దుఃఖం పోదు, నాయినా. ఏదో కొంత వరకేనా మఱిచిపో.

నీలగిరి—బాబోయి!

హంసరాజు—ఇదిగో. మీనాకరు చెప్తాడు, సొమ్ముకావాలని. ఈ డబ్బు తీసుకొని అంత్యక్రియలు శ్రద్ధగాచేసెయ్.

నీలగిరి—అయ్యో! అయ్యో!! నాయనో!!!

(అంటూ సొమ్ము అందుకుంటాడు)

శానయ్య—మాశారా! ఆమాట అనేసరికి వీడికి విచారం వెయ్యోవంతు అవుతోంది.

హంసరాజు—లెక్కచూస్తే, మీకు నేను ఇంత ఇవ్వనక్కర్లేదేమో! అయితేం, నువ్వు ఇది కావలిసినంత వాడేసుకో.

నీలగిరి—అయ్యో!—(అని ఏడుస్తూ కుడివేపుకి పోతాడు)

శానయ్య—మా యజమానికి ఎల్లాంటి దుఃఖం వచ్చిం

దండీ (అని పడవబోతాడు)

హంసరాజు—శానయ్యా! శాస్త్రరశీదుముక్క నాకిప్పిస్తే బాగుండును.

శానయ్య— (వినిపించుగోకుండా) ఒక్కడే కొడుకు గూడాను.

హంసరాజు—ప్రపంచంలో ఏదీ నమ్మేటందుకు వీల్లేదు.

శానయ్య—అయ్యో ఉండండీ

హంసరాజు—శాస్త్ర ముక్క రాయించు.

శానయ్య—ఆయన ఇంతవిచారంలో యెల్లా రాస్తారూ? —ఆయన శాస్త్ర స్థాయీ పడడం—తడువుగా మీకు రశీదు తెస్తాను. సెలవు. నాకు కూడా గుండె కరిగిపోతోంది. వెళ్ళి అతణ్ని కలుసుగుని, పూర్తిగా రాగానడితేగాని, తోచటం లేదు.

(అని కుడివేపుకి పోతాడు)

హంసరాజు—ఈ ప్రపంచంలో అన్నీ నిక్కుకులే.(అని ఎడమ వేపుకి వెళ్ళిపోతూండగా పనసయ్య వస్తాడు)

హంసరాజు—(కుడివేపుకి జరిగి)—దచ్చాన్నా దేవుడా? దడ పుడుతోంది! ఏమిటి! పనసయ్య మళ్లీ బతికాడేం? (గుటక వేసి) బాబోయి! ఇతని ఆత్మకి శాంతి చాలలేదాయేమిటి చెప్మా! పోయింతరువాత పాపం ఎంత చిక్కాడో! కళ్ళు గుంటలు పడ్డాయి! నామీాదకి రాకు!

పనసయ్య—అల్లా అనవసరంగా భయపడిపోతున్నావేం?

హంసరాజు—నువ్వు, కొంతదూరాన్ని ఆఁ, ఎందుకొచ్చావో చెప్పు. నాదగ్గిర సెలవుపుచ్చుకోడానికే ఇంత శ్రమ పడ్డానంటావా, నాకు అంత గౌరవం అనవసరం! నీ జీవుడికి శాంతి చాలకపోతే, శాంతి చేయిస్తాను. నన్ను మాత్రం ఇలా భయ పెట్టకు.

పనసయ్య—నా కెంత కోపం వచ్చినా, నవ్వుకూడా వస్తోంది.

హంసరాజు—అయ్యో, ఏమిచోద్యం! చచ్చిన వాడికి నవ్వుకుడా ఏమిటి?

పనసయ్య—ఇదేం హాస్యమూ? లేక నీకు పిచ్చిపట్టిందా? బతుకున్న వాళ్ళని చచ్చినట్టు కడుతున్నావేం?

హంసరాజు—ఇప్పుడేగా నిన్ను కట్టేసింది?

పనసయ్య—నాకు తెలియకుండా నే నెల్లా పోయానుచెప్పా.

హంసరాజు—శానయ్య నీ మరణవార్త చెప్పగానే నాకు మరణం అంతపని జరిగింది.

పనసయ్య—నీకు ఇప్పుడు మెలుకువా, నిద్రా? నువ్వునిజంగానే నన్నెరగవ్?

హంసరాజు—నీశరీరం వెనకటికిమల్లేనే ఉంది. కాని ఎప్పుడు ఎల్లమూగుతుందో! నువ్వు లావెక్కావు, మొహం చూస్తే భయం వేస్తోంది నన్ను ఇతటితో వదిలిపెట్టు.

పనసయ్య—మరోఅప్పుడు దీనికంతకీ నేనూ నవ్వేసిఉందును. నామరణవార్త ఒకటీ, నా పొలంలో ధనం దొరికిందన్నవార్త ఒకటీ, ఈరెండూకుడా ఆ శానయ్య పీకుగు కల్పించాడు.

వాడు తుచ్ఛుడు, నీచుడు, లుచ్ఛా! పరమ లుచ్ఛా యెందు కేనా తగును.

హంసరాజు—అల్లాయితే నాకు టోపీవేశాడం టావా! పోనీ మట్టుగుచూద్దాం. (ముట్టుగుని) పాపం వసనయ్యే! ఓరి నా మతిమండిపోనూ! ఈ సంగతి ఎవరికోటీ అనకుస్మీ, ఎదేనా ప్రహసనం రాయగల్రు నామీద! కాని, వసనయ్యోయ్! నాదగ్గిర నాల్గిద్ద సూ ఒక వెయ్యి పట్టిగెళ్ళారు, నిన్ను పాతేసి నీకు అంత్యక్రియలు జరపడానికంటూ!

వసనయ్యా—అదీ కిటుకు! నీ కర్మం! ఆ డబ్బుసంగతి నాకు తెలియదు. నేవెళ్ళి ఈశానయ్యమీద రిపోర్టు ఇచ్చి, వాడువొరికిస్తే, ఎంతడబ్బైనాసరే ఉరి తీయిస్తాను.

(అని ఎకముసేపు కి వెడతాడు)

హంసరాజు—(ఒక్కడూ) ఎంతమూర్ఖుణ్ని! తుంటరిపీనుగుల మాటలునమ్మి, ఒక్కపూటలో చూస్తూండగా బుద్ధీ డబ్బూ కుడా నష్టపోయాను. ఇక నవ్వచ్చు.

(అని కుడివేపుకి వెళ్లబోతూండగా నీలగిరి వస్తాడు)

అః! నీలగిరి ఇల్లా వస్తున్నాడే.

(ఆలోచిస్తూ పచారు చేస్తాడు)

నీలగిరి—(ప్రవేశించి) ఇక ఇదెట్టి ఆ పిల్లని కొనెయ్యడమే (అనుకుంటాడు)

హంసరాజు—(అతిదీనంగా) ఏం నాయనా! విచారం కొంత తగ్గించుకున్నా వా?

నీలగిరి—(ఇప్పుడు మొహం ఇంకా విచారంగా పెట్టి) ఎల్లా తగ్గుతుందీ! (అని చీదాలి)

హంసరాజు—పోయినవాళ్ళు మళ్ళీ రారు! నువ్వు అల్లానే కాస్త బండకెత్తి తిరగాలి. అయితే, చూడూ, ఓమాట చెప్పా లనుకున్నాను, ఇందాకా నీకిచ్చినడబ్బులో కొన్ని మారనినాణాలు ఉన్నాయి. తొందర్లో అల్లా ఇచ్చేశాను మంచివి. ఇప్పుడు తెచ్చాను. ఈ కాలంలో ఎక్కడచూసినా ఫోర్జరీలే, దిక్కుమాలింది. అందుకని అనుమానించకుండా డబ్బు తీసుకోడం భయంగా ఉంది.

నీలగిరి—మారని సరుకు నాకేమీ కనిపించలేదే?

హంసరాజు—నువ్వు కుర్రాడవు, నీకేం తెలుసూ, నాకు తెలియాలిగానీ!

నీలగిరి—అయితే ఇదిగో మూట. పిరాయించండి.

హంసరాజు—అన్నీ యింతే?

నీలగిరి—ఇంతే?

హంసరాజు—అయితే సరే. అమ్మయ్యా. (అని డబ్బు దాచుకొని) మరి దయచెయ్యి. ! లుచ్ఛావేషాలేస్తావ్ నా దగ్గిరా! రాయల్లా ఉన్నమనిషిని పట్టుగుని పోయాడంటావు? తండ్రికే ఇంతచేసినవాడవు, నేను పిల్లనిచ్చి మామగార్నైతే, నన్నేం చేద్దువో! నీకు పిల్లని ఇవ్వవలసిందే? సిగ్గుబిడియాలు వద్దూ? నడునడు (అని కుడివేపుకి పోతాడు)

నీలగిరి—(తెల్లబోయి) అప్పిడే ఎల్లా పట్టుకున్నాడు నన్ను

వీడూ!

(ఎడమవేపునించి నవ్వుతూ శానయ్యా వస్తాడు)

శానయ్యా—మనది, ఏం అదృష్టం అండీ? ఎవరు నెగ్గగలు ఇల్లా? ఆరుసార్లు పురుషత్తు ఇచ్చాను ఎవణ్నైనా నెగ్గమనండి! కమలని కొనుక్కొస్తాను, ఏదీడబ్బు!

నీలగిరి—(దీనంగా) శానయ్యా! చక్రం తిరిగి పోయింది.

శానయ్యా—సంగతేమిటి;

నీలగిరి—హంసరాజు, ఆ మాటలో కొన్ని పూటాలూ, కర్రోడాలూ ఉన్నాయి, పిరాయిస్తాను, మాట తెమ్మని కొట్టే శాడు.

శానయ్యా—హాస్యమూ?

నీలగిరి—నిజమే!

శానయ్యా—ఒట్టు!

నీలగిరి—ఒట్టు! నాకు భయంగానే ఉంది, నీకు కోపం వస్తుందని.

శానయ్యా—నాకు కోపం ఎందుకూ కమల ఖైదులో? ఉండనీ, మాననీ చంద్రుడువెళ్ళి కమలని కొనుక్కోనీ మాననీ నాకెందు కీగోల!

నీలగిరి—అప్పుడే అంత విరక్తిగా మాట్లాడితే ఎల్లాగోయ్ శాస్త్రప్రమాణం చివర్నేగా వచ్చింది నావల్లా? ఇది మినహా యిస్తే, నేను పీడుపుపార్టు బాగా అభినయించలేదూ?

శానయ్యా—అందుకనే మీరు స్వంతఖర్చు మీద ఓ

మొదలు పెట్టించుగోండి.

నీలగిరి—సరేనోయి! తప్పినాది. మరి నువ్వు సాయం చెయ్యకపోతే ఎల్లా?

శానయ్య—విధేయుణ్ని. నాకు తీరుబడిలేదు.

నీలగిరి—బాబ్బాబు! బతిమాలుతున్నాను.

శానయ్య—నేను వినిపించుగోను.

నీలగిరి—నువ్వు కనికరించకపోతే, నేను చచ్చిపోతాను.

శానయ్య—మహారాజులా!

నీలగిరి—కత్తి తీస్తా!

శానయ్య—దివ్యంగా.

నీలగిరి—సెలవ్. దయుంచు. శానయ్యా!

శానయ్య—సెలవు. దయచేయండి, నీలగిరిగారు!

నీలగిరి—నిజమే?

శానయ్య—ఇంకా చూస్తారేం?

నీలగిరి—నేను పడిచేసుగుంటే నాబట్టలు లాగ వచ్చునా?

శానయ్య—ఇదంతా నటనే అని నాకు తెలియదనా? సరే, నడవండి!

రంగం-3

[నల్లటికోటూ, తలకి ఎర్రగళ్ళ రుమాలూ, కాలికి కడియం ధరించుగుని మన్యపు వర్తకుడు వేషంలో నీలగిరి కుడివేపు నించి వస్తాడు. శానయ్య వెనకాలే వస్తాడు.]

శానయ్య—ఈ వేషంలో మీరు బాగానే ఉన్నారు.

నీలగిరి—ఈ కొత్త పన్నాగంతో నాకు కొంత ఆధారం కలిగించావు, నీధర్మమా అని.

శానయ్య—నా కోసం ఎప్పుడూ అంతే. బుస్సుమంటుంది. అప్పుడు ధాం ధూం అంటాను. అల్లాగంటే ఎంతో అనక పోయినా అంతే అసలు.

నీలగిరి—నేను నీ మేలు మరుస్తానా ?

శానయ్య—దానికేం లెండి గాని, ఈ సాహసనక మీరు ఏదేనా ప్రమాదం తెస్తే, దాన్తో ఆఖరు. మీ వేషానికి కావలసిన ముక్కలు అంతటా వచ్చాయా, ఇప్పటికేనా ?

నీలగిరి—వచ్చాయిగాని, నువ్వు త్రివిక్రమం గాణ్ణి ఎల్లా దువ్వావు ? ఎల్లా బుట్టలో వేశావ్ ?

శానయ్య—ఏదో కటాలు కొట్టాను. అతని ఘోష తానాదే అయినట్టు మాట్లాడాను. అతనికి శత్రువులు బయల్దేరి కుట్ర చేస్తున్నారన్నాను. నన్ను అతనిలో చేరమంటే చేరనని చెప్పానన్నాను. రోజులు మంచివి కావన్నాను. వెధవ పస్లంటే నాకు మంటన్నాను. నా డబ్బూ దస్కం యావత్తూ అతని దగ్గిరే దాచుకుంటూ ఉన్నాను. దాన్తోటి లొంగాడు. తన గతించిన కొడుకు ఎల్లానో బతికినట్టూ, వాణ్ణి తను చూసినట్టూ తనకి రాత్రి కలొచ్చిందట, ఆ కథంతా చెప్పాడు. ఆ కథని బట్టేగా! ప్రస్తుతం మనం ఈ వేషం వేస్తూంట.

నీలగిరి—నాకు తెలుసులేస్తూ, ఇందాకా చెప్పిందే !

శానయ్య—తమతో ఎన్నిమాట్లు చెబితేం, ఏ చిన్న అంశంలోనో దూరేసి ఊరుకుంటారు.

నీలగిరి—అబ్బ, ఇకనడూ ! ఈ వేషంలో ఎంత సేపని ఉండడం ?

శానయ్య—ఎక్కడా మరీ దురుసుగా వెళ్ళకూడదు. వెడితే ఎదురు దెబ్బలు తగుల్తాయి. తమ తల గట్టిది. ఏ సంగతీ అందులో ప్రవేశించదు ; మేకు కూడా దిగదు. అందుకని మళ్ళీ వినండి.

నీలగిరి—నీకింత చాదస్తం పట్టుకుందేం ?

శానయ్య—చిత్తం. వినండి. మన పన్నాగ ప్రకారం, త్రివి క్రమం వెనకటి పేరు గణపతి. అతను మన్యంలో సువర్ణదేశంలో వజ్రపురంలో మకాం. అక్కడ ఏదో రాజద్రోహం చేసి, పట్టు కుంటారని రాత్రికి రాత్రి ఇక్కడికి లేచొచ్చాడు. ఆ వచ్చే టప్పుడు పెళ్ళాన్నీ, కొడుకునీ, కూతుర్నీ వొదిలేసివచ్చాడు. వచ్చిన కొద్దిరోజులకే భార్యా, పిల్లా, తప్పిపోయినట్టు తెలిసింది. ఎన్నాళ్ళకీ వాళ్లు రాలేదు. అల్లాంటి విచారంలో కొడుకుని దగ్గిర ఉంచుకొని భరించలేక, సింహపురం ఉత్తరం రాసి, ఆ పసిబాలుణ్ణి అక్కడ చదువుకి పెట్టాడు. ఇది జరిగి ఇప్పటికి 15 ఏళ్లు అయింది. ఇదీ అతని కథ !—ఇక మన సంగతి ! మీరు సువర్ణదేశపు వర్తకులు. ఆయన కొడుకుని తమరు చూసినట్టూ, ఎరిగి ఉన్నట్టూ, ఇప్పుడు నాటకం ఆడాలి. ఆయన భార్యనీ కూతుర్నీ కుడా బానిస స్థితిలోంచి తమరు

డబ్బోసి విడిపించినట్లు చెప్పాలి. మరి మీరు కూడా ఎందుకు తీసుకు రాలేదంటే, కొంతర పనిమీద ముందు నే వచ్చేశాను నా వెంటనాలే వాళ్ళు బయల్దేరుతారు, అనిచెప్పాలి. ఇప్పుడేనా పాఠం బాగా తెలిసిందా ? ఏదో దిక్కుమాలిన జవాబుచెప్పి మళ్ళీనాకు పీక మీదికి తెస్తారా ?

నీలగిరి—ఇన్ని మాట్లు చెప్పడం నుక్కుదండక ! నాకు మొదటిసారే తెలిసి పోయింది.

శానయ్య—అల్లాయితే నే వెళ్ళి ఉపక్రమిస్తాను.

నీలగిరి—మాట మాట ! ఆయన కొడుకు ఎల్లా ఉంటాడో వర్ణించమని ఆయన అడిగితే ?

శానయ్య—కష్టమేమునై ! కాని ఒక సంగతి లెండి. ఆ ఆబ్బాయి చిన్నప్పటికి మల్లేనే కూచున్నాడా ఏమిటి మారకుండా ? ఏదో బాగానే ఉన్నట్టు వర్ణించుకుపొండి.

నీలగిరి—అల్లానే ! అయితే, నన్ను ఒక వేళ ముసిలాడు ఆనవాలు పట్టి పోల్చేస్తే !

శానయ్య—ఈ సంగతి చెప్పానుగా ! మీ జ్ఞాపకం పడిసినట్టే ఉండండి ! మిమ్మల్ని ఒక్కమాటుగా, అతను చూసిందీ ! పైగా, ఈ గడ్డం, వేషం ఇవన్ని ఉన్న మీదట, నేనే మిమ్మన్ని పోల్చుగోలేక పోతున్నాను, ముసిలాడి వశమా ?

నీలగిరి—అవును, నిజమే. కాని, సువర్ణదేశంలో, ఏ భాగంలో ?

శాస్త్రయ్య—అబ్బ! చివరికి మీరు అంతా తగ చేస్తారు! —పశ్చిమభాగంలో.

నీలగిరి—ఆ ఊరుపేరు ఏమిటంటే?

శాస్త్రయ్య—నా నెగ్గే వ్యాపారం కాదు. బందాపురం! నన్ను ఈయన కదలనీయకుండా అంతా వచ్చేసింటారు. ఊరుపేరేనా జ్ఞాపకం లేదు, డజనుసార్లు చెప్పినా మీరాగట!

నీలగిరి—సరే. రెడీ, నడు.

శాస్త్రయ్య—ఈ సూట్కేసు సజావుగా ఉండండి. మీ స్వంత పైత్యం ఇందులో కలపకండి.

నీలగిరి—అబ్బ, ఊరుకో, ఎప్పుడూ నీకు అనవసరమే.

శాస్త్రయ్య—జాగ్రత్త! ఆ అబ్బాయి పేరు, ప్రసాదు—చదువు సింహాపురంలో—గురువు రామోజీ—త్రివిక్రమం వెనకటి పేరు గణపతి!

నీలగిరి—ఏమిటదీ! నేనక్కడికి వాజమ్మననా, చవటననా?

శా—ఆఁ, వాళ్లకి చేరుపేమో అని.

(శాస్త్రయ్య ఎడమపక్కకి నడిచి, త్రివిక్రమంగారిని పిలుస్తాడు. త్రివిక్రమం వస్తాడు)

శాస్త్రయ్య—వీరేనండి, నేను తమతో చెప్పిన వర్తకులు.

త్రివిక్రమం—మంచిది. నాకు తిరిగి మంచి రోజులు రావడానికి కారణం దేవుని దయ.

శాస్త్రయ్య—మీరు కలగన్నారు, సామాన్యులా! కలలు అబద్ధం అనేవాళ్ళని ఇప్పుడు ఏం చెయ్యాలి?

త్రివిక్రమం—(నీలగిరితో) అహహ్హా! మీ ఋణం నేనెట్లా తీర్చుకోగలను? నాకు శుభవర్తమానం చెప్పడానికి వచ్చిన దేవదూతకి నేనేమి ప్రత్యుపకారం చెయ్యగల్ను?

నీలగిరి—స్తోత్రాలు అనవసరం.

త్రివిక్రమం—(శానయ్యతో) ఈ సువర్ణ దేవస్థుడులాంటి వాణ్ణి ఎక్కడోగానీ చూశాననుకున్నా, శానయ్యా! జ్ఞాపకం చాలకుండా ఉంది!

శానయ్య—నేనూ ఇప్పుడు ఆ మాంటే మీతో అనాలీ అనుకుంటూంటే మీరే అన్నారు. మనిషిని పోలిన మనిషి ఉంటూంటాడు.

త్రివిక్రమం—అల్లాయితే, మా కుర్రాడు మీకు కనిపించాడూ?

నీలగిరి—నిత్యం. కనిపించాడండి, త్రివిక్రమంగారు.

త్రివిక్రమం—తన సంగతి మీతో చెప్పాగుని, నన్ను గురించి కూడా మీ దగ్గిర ముచ్చటించాడేం?

నీలగిరి—ఆహా! ఓ లక్షసార్లు మిమ్మల్ని వర్ణించాడు.

శానయ్య—(నీలగిరితో) అబ్బ! అన్నిసార్లెందుకూ? కొన్ని తగ్గించకూడదూ!

నీలగిరి—మీ రిప్పుడు సరిగ్గా ఎల్లా ఉన్నారో అల్లా, విగ్రహం, మొహం, రీతి, అచ్చంగా ఇల్లానే వర్ణించాడు.

త్రివిక్రమం—(అనుమానిస్తూ) అప్పటికి వాడికి ఆరేళ్ళ వయస్సునగదా, ఎల్లా వర్ణించగలిగాడు నన్నూ?

శానయ్య—పేగు సంబంధం గనక మీ విగ్రహంయొక్క ఛాయ ఆ కుర్రాడి హృదయంమీంద అల్లా ముద్దర కొట్టినట్టు ఉండిపోతుంది.

త్రివిక్రమం—సరే చాలు. ఆ అబ్బాయి ఎక్కడ ఉండగా వొదిలిపెట్టి వచ్చారు మీరూ ?

నీలగిరి—వంటాపురం !

త్రివిక్రమం... ఆ దేశంలో ఈ పేరే వినలేదేం ?

శానయ్య—(తనలో) హారి, త్యాష్టి! (త్రివిక్రమంతో) తమకు తెలియలేదు గావును. అతని ఊహ "బండాపురం" "బ" అన్నా "వ" అన్నా ఒకటే కాదూ! అదీ! "డ" అనే అక్షరమే కటువుగా పలికితే "ట" అవుతుంది.

త్రివిక్రమం—అదా ! నాకు చెపితే గాని తెలియ లేదు స్మీ. "మానాన్న ఫలానా ఊళ్ళో ఉన్నాడు, మీరు వెళ్ళి కలుసుకోండి" అని మీతో అన్నాడా, మావాడు ?

శానయ్య—(తనలో) సమాధానం చెప్పకుండా దిమ్మలా నుంచున్నాడు. (చేతులు తిప్పి నీలగిరికి కొన్ని సంజ్ఞలుచేసి, అసంగతి త్రివిక్రమం కనిపెడుతూన్నట్టు గ్రహించి, చెడీలో చెయి తప్పుతూన్నట్టు అభినయించి) చిన్నప్పటి చెడీ జ్ఞాపకం వచ్చింది. అప్పుడు చెడీలో నే ఎరుగున్నంతవరకూ, నాకు చాలిన చెయ్యిలేదు అనుకుని, చెడీరంగంలోకి దూకేటప్పుడు అందరూ నాకు మొక్కి మరీ వెళ్ళేవారు. నా బహుమతులు చాలా భాగం చెడీవే.

త్రివిక్రమం—అప్పటి నీ చెడీసంగతి, ఇప్పుడు నాకెందుకులే! (నీలగిరితో) నాకుఅప్పట్లో ఏం పేరని అన్నాడు, మాఅబ్బాయి, మీతో?

శానయ్య—(రాగధోరణిగా) గణాపతీగ అఅఅ ఆను, దేవునికి మీయందు ఎంతదయ!

నీలగిరి—అదీ, మీ పేరు. ఇప్పటిది అరువు పేరు.

త్రివిక్రమం—అయితే, తను ఏడూళ్లో పుట్టినట్టు చెప్పాడు, మా వాడూ?

శానయ్య—వజ్రపురం నుంచి దేగాని, కొన్నాళ్ళకి విసుగుపుట్టచ్చు!

త్రివిక్రమం—అబ్బా, ఏమిటయ్యా! చెవికింద, ఏక లొడ లొడా!

నీలగిరి—అతను పుట్టింది వజ్రపురంలో!

త్రివిక్రమం—చిన్నప్పుడు చదువుకి అతణ్ణి ఎక్కడికి పంపించానన్నాడు?

శానయ్య—(గుండె బాదుకుని) పాపం! ఆగుదువున్నాడు, చూశారూ, రామోజీ!-సింహాపురం కాపురస్తుడు—అతడు మీ అబ్బాయికోసం ఎంత పాటుపడి ఉంటాడో!

త్రివిక్రమం—ఊరుకోమంటే!

శానయ్య—(తనలో) ఈ సంభాషణ ఇంకాస్సేపు జరిగితే, కొంప గుండమే.

త్రివిక్రమం—ఇంకా వాళ్ళ వృత్తాంతం చెప్పండి!

శాస్త్రయ్య—(ఆవలించి) ఈ వేళ నాకిదేమిటో గాని, ఏక ఆవలింతలు! (అని చిటికేస్తూ) అయ్యా! త్రివిక్రమం గారు! వారు పొద్దున ఎప్పుడో వచ్చారు. కాస్త ఫలహారం అయింతరువాత మళ్ళీ కనుక్కుందాం.

నీలగిరి—నాకు ఏమీ ఫలహారం అక్కర్లేదు.

శాస్త్రయ్య—ఎంతమంచి వాడవయ్యా! నెత్తి గాడా! నీ ఆకలే నువ్వెరగవ్!

త్రివిక్రమం—లోపలికి రండీ, అల్లాయితే.

(అని వాళ్ళిద్దర్నీ ఎడమవేపుకి తీసుకుపోతాడు)

రంగం-4

[ఎడమ వేపునించి శాస్త్రయ్య, నీలగిరి కాఫీ వగైరాలు స్వీకరించి వస్తూన్నట్టు వస్తారు)

శాస్త్రయ్య—ఇల్లాంటి దారుణ ప్రమాదాలు చేస్తూంటే మన పన్నాగం వీధిని బడుతుంది.

నీలగిరి—ఏమిటోయ్, అస్తమానం, వెధవకొప్పడ్డం నువ్వూనూ! ఏమిటి నువ్వు తగాదా పెట్టేసీ? ఈ వేషం అంతా నేను మెడల్ పొందేటట్టు అభినయించలేదూ?

శాస్త్రయ్య—మాటల్లో అవకతవక పోసీ సర్దుకు పడిచావనుకోండి. చేష్టల్లోనూ అంతే? ఎంత ప్రేమ ఉంటేముట్టుకు! గుంభన అక్కర్లేదూ?

నీలగిరి—నా అంత గుంభనగా ఎవ్వడూ ఉండలేడు. నేను

కమలంతో మాట్లాడందే?

శానయ్య—మాట్లాడకపోతే సరా? కాఫీ తాగివచ్చినకాన్నే పట్లోనూ, సంవత్సరంలో కలిగించవలసిన అనుమానాలు కలిగించేశారు.

నీలగిరి—ఏంజేశావూ ?

శానయ్య—(నెకిలిస్తూ) ఏంజేశానమ్మా! ఏంజేశానో ప్రతీవాళ్ళకీ తెలిసింది. బల్లదగ్గిరికి కమలవచ్చి కూర్చున్నది లగాయితూ రెప్పవెయ్యకుండా ఆపిల్లని చూడడమే. కడం వాళ్ళ మాటలు మీరు వినిపించుగోనేలేదు. ఆ అమ్మాయికి దాహమైతే, మీరు తాగడం- ఆగ్లాసే తోలవకుండా పుచ్చుకుని. ఆపిల్ల ఏదేనా సరి పారేస్తే, అది మీప్లేటులో వేసుగున్నారు. సరి, బల్లకింద మీకాళ్ళు ఊరుకున్నాయా? మీపాదం పెట్టి ఆపిల్లపాదం తొక్కారు. తొక్కడంలో పరాధ్యానంగా, అనుసింగాడి పాదం మూడుసార్లు అదిమారు. ఆయన, ఏమిటో తెలియక, కుక్కల్ని చచ్చేట్టు కొట్టించాడు. ఇవేనా అక్కడ చెయ్యవలసిన చేష్టలూ? నాకు చెమటట్టి, చచ్చినంతపనిజరిగి, ఇవతల ఎప్పుడు పడుదునా అని కూర్చున్నాను.

నీలగిరి—సరే నువ్వు ఇంత గోలెడుతున్నావు గనక, ఇకముందు ముందు జాగ్రతగా ఉంటాను, చూడు.

శానయ్య—పోదురూ! మీరు జాగ్రతగా ఉంటారు, నేచూస్తాను. రెండూనిజమే!

(ఎడమ వేపునించి త్రివిక్రమం వస్తాడు.)

త్రివిక్రమం—(వచ్చి) రహస్యమా?

శానయ్య—అబెబ్బే! మీ కుర్రాడి వయినమే మాట్లాడుతున్నామండీ!

త్రివిక్రమం—మీకు దయఉండబట్టి! (నీలగిరితో) వీరితో రెండు ముక్కలు మాటాడాలి, సెలవా?

నీలగిరి—సరే.

(త్రివిక్రమం శానయ్యని ఎడమవేపు ఎదటికి తీసుగొస్తాడు)

త్రివిక్రమం—నేను లోపలికి ఎందుకు వెళ్లొచ్చానో తెలుసా?

శానయ్య—తెలియదు, చెప్పండి.

త్రివిక్రమం—మా దొడ్లో, చెట్టు ఓటుంది, తాతల్నాటిది. దానికొమ్మ ఒకటి కొట్టి దాల్లోంచి (అభినయిస్తూ) ఇంత లావుకర్ర చెక్కాను. దాంతో ఇద్దర్ని వీపుమీద ఉతకాలి! అదిచాలా అందంగా, ముళ్లు ముళ్లుగా, బరువుగా ఉంది.

శానయ్య—(కొంచెంకొంచెం నవ్వుతూ) ఇంత శ్రమా ఎవరినిమిత్తం?

త్రివిక్రమం—[illegible]ంము, నీనిమిత్తం తరువాత, ఈవర్తకుడి వేషంలోవచ్చినవాడి నిమిత్తం.

శానయ్య—(దీనంగా మొహంపెట్టి) ఏమిటి? వాడు వర్తకుడు కానేకాదూ?

త్రివిక్రమం—ఛీ, నోరుముయ్! వాడేలన్నాట్ట!-కమల దగ్గిర సెలవు పుచ్చుకుంటూ—చుట్టుపట్ల ఎవరూ

వినరనుకుని—"కమలకోసమే వేషంలోవచ్చాను" అని చెప్పాడట, మాందాసీది వింది.

శానయ్య—చూశారా, ఎల్లావచ్చిందో! ఈమాంటే నిజం అయితే, వాడుముందు నన్ను దగా చేశాడన్నమాట.

త్రివిక్రమం—ఆమాట ఋజువుచెయ్యి! వాణ్ణి చావ గొడదాం! రా!

శానయ్య—పండి సారి! (తనలో) ప్రతీదీ తగల పెడుతూంటే, ఇదే బహుమతీ!

(ఇద్దరూ చెరో కర్రా పుచ్చుకుని, నీలగిరివేపు వెడతారు.)

త్రివిక్రమం—ఇదేనా పెద్దమనిషితరహా! వేషాలేసి మర్యాదస్తుల్ని వేళాకోళం చేస్తావ్?

శానయ్య—వాళ్ళబ్బాయిని చూశా నంటూన్, ఎల్లాగో ఇంట్లో ప్రవేశించడానికీ?

త్రివిక్రమం—(నీలగిరిని కొట్టి) అపతలికి పో తక్షణం!

శానయ్య—(తనుకూడా నీలగిరిని కొట్టి) ఇంకా పోవేంరా? అల్లాచూస్తావేం? శనిగా?

నీలగిరి—(శానయ్యకేసితిరిగి) అయ్యో! అయ్యో! ఓరిలంజా!

శానయ్య—దగాచేస్తే ఇంతేశాస్తి!

నీలగిరి—ఓరి శుంఠా! పెద్దమనిషి ఇల్లా!...

శానయ్య—పో పో! లేకపోతే నిన్నిప్పుడు కొట్టానంటే మళ్ళీ... వెళ్లాలి...

త్రివిక్రమం—(శానయ్యతో) చాలే! ఆగు! ఇప్పుడు నాకు నచ్చింది. నువ్వు లోపలికిగా.

(అని ఎడమకి వెడతాడు.)

శానయ్య—పిల్లే ఇంకా కొంతదూరం కొట్టి వస్తాను. పదండి.

(కుడివేపు చివరగాలాగా నీలగిరిని తరిమినట్టు నటించి)

శానయ్య—ఓసినాటు అనుకుంటాను కోపం రాదనక! నీవు ఎల్లాఉన్నట్టు!

నీ. గి.—ఛీ! పోంటరిపీనుగా! నాటూడొచ్చావ్, పైగాను!

శానయ్య—నాకు మీమీద కోపం పోయింది.

నీలగిరి—నీకు రెట్టకిరెట్టు బాకీ తీస్తాలే!

శానయ్య—ఇంకా మీరే చేతులారా చేసుకున్నారు

నీలగిరి—నేనా?

శానయ్య—అవును. కమలతో మీరు వాగేటప్పుడు త్రివిక్రమంగారి దాసీది, సంగతింతా విందిట!

నీలగిరి—పోనీ అది నా ఖర్మం! నీచేత దెబ్బల ప్రాలుద్ధం ఏమిటి నాకు?

శానయ్య—నన్నేం చెయ్యమన్నారు? అల్లాచేస్తేగాని, అనుమానం నామీదంచి తప్పించుకోలేక పోయాను నేను.

నీలగిరి— పోనీ, అల్లాంటప్పుడు నువ్వు నన్ను నిమ్మళంగా నేనా కొట్టకూడదూ?

శానయ్య—ఆ త్రివిక్రమంగారు నాదగ్గిరే ఉండి చూస్తూంటే

నిమ్మళంగా ఎల్లాకొట్టడం? నా బుర్ర తీసెయ్యదూ? అదీగాక, మీరు చేసిన అభావచేష్టల్లో నేనడ్డ పల్లికి తిమకి ఒహాలుమతీ ఇవ్వడానికి నాకుదొరికిన అవను ఇదగని, నన్నెల్లా ఊరుకో మన్నారూ? క్రియమయిక్కా, అయిందేదో అయింది. నామీద మీరు కసి మానుకుంటే, నేను మరో ఉపాయం చెబుతాను. ఈపాటికి మీరు అగడ్డం తీసెయ్యండి.

(ఎడమవేపునించి, పనసయ్యా, హంసరాజూ వస్తారు. వస్తూ, ఒకరిముఖం ఒకరు చూసుకుని నవ్వుకుంటారు)

పనసయ్య—ఎవరండి? ఓరీ! నీలగిరి! ఆవేషం ఏమిటి? వీడితో వద్దంటే నువ్వు మానవేం?

శానయ్య—ఇదేమిటండీ పనథ్యా! కమలమ్మగారికోసం ఈయన వేషంమీద పెడితే, త్రివిక్రమంగారు ఈయనకి బాగా దేహశుద్ధిచేశారు. కావలిస్తే పిలిచి కనుక్కోండి, నాకు తెలియదు.

పనసయ్య—నిజమే?

శానయ్య—ఒట్టండీ!

పనసయ్య—అల్లాయితే ఉండు. త్రివిక్రమం! ఇల్లారా!

(ఎడమవేపునించి త్రివిక్రమం వస్తాడు)

త్రివిక్రమం—పనసయ్యా! హంసరాజు కేసిచూసి) ఇదిగో! ఏమిటి విశేషాలు!

పనసయ్య—నేనూ హంసరాజూ బజారెళ్లాం. అక్కడి సంగతి చెప్పవోయ్!

హంసరాజు—ఇద్దరుకోయవాళ్లు-ఆడవాళ్లు-ఒకళ్లని ఒకళ్లు

దుమ్మెత్తిపోసు కుంటున్నారు. వాళ్లని మస్యంట. అందులో ఒకర్తె, "గణపతిగారి పిల్లని నేను పెంచుకుంటూ ఉంటే, నువ్వు తస్కరించి, ఎక్కడో అమ్మేశావుట" అని రెండో దాన్ని తిట్టింది. తరవాత నాళ్లు కలియబడి, ఒకర్ని ఒకరు రక్తప్రవాహాలయేటట్టు రక్కుకుని చావుకి సిద్ధం అయ్యారు.

పనసయ్య—దాన్నిబట్టి ఈకమల నీకూతురే అని మేం స్థిరపర్చుకున్నాం.

త్రివిక్రమం— (అతి సంతోషముతో) నిజమే! నిజమే అమ్మా!

(ఎడమవేపునించి కమలవస్తుంది)

త్రివిక్రమం—తల్లీ!

కమల—నాయనా !

త్రివిక్రమం—దేవుడికి మనమీాద ఎంతదయ వచ్చిందో విన్నావా?

కమల—వారు చెబుతూండగా, ఇంట్లోంచి విన్నాను.

పనసయ్య—కమల త్రివిక్రమం కూతురుగనక, మా నీలగిరి ఆపిల్లని పెళ్లాడ్డం నాకిష్టమే !

త్రివిక్రమం—నాకూ ఇష్టమే.

కమల—నాకూను.

నీలగిరి—నేచెప్పిందీ అదేమాటే!

శానయ్య—నాకు పూర్వంనించీ ఇష్టమే. ఇంతకాలం ఇందుకోసమే మేం యత్నిస్తూంటే, ఇది తప్పన్నారు. గొప్పవాని

కి ఒప్పుఅయితే, తప్పులన్నీ ఒప్పులే.

హంసరాజు—మరి వివాహయత్నాలు చెయ్యండి మా హేమలతని చంద్రుడికి కిస్తున్నాను. ఆపెళ్లి ఈవేళే!

శానయ్య—అందుకు అభ్యంతరమేమిటి, నన్ను ఏ పిల్లా వరించదుగాక! ఏంజేస్తాం ! కానీ ! నేను ఈవిషయంలో ఎంతో ఆరిందా ఎత్తులు వేస్తోచ్చినా, ఈసంబంధం నాకు అనుమానంగానే ఉండేది, అసంభవం అనిపించేది. అయితేం? ఇంతకూ ఘట !!!!